

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: И јануарско повећање пензија, највеће до сада, говори о континуитету спровођења мера за бољи стандард пензионера. Држава ће и убудуће водити рачуна и реаговати одмах ако наши пензионери буду угрожени, каже Реља Огњеновић, директор РФ ПИО

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

САВРЕМЕНА ИНСТИТУЦИЈА ПОСВЕЋЕНА ГРАЂАНИМА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић
Париска бр. 9,
11000 Београд,
011/2030-742
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА
ЗА ВОЈВОДИНУ:**

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарииа
ЈП „Службени гласник“
Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Женска права – између слободе и порицања

Наслов овог текста такође би могао бити и – шта данас представља Дан жена и зашто нам је и даље потребан? И много би добрих одговора било: зато што тај дан има вредну историју, зато што је фестивал у част свих женских достигнућа, зато што у свим областима још има много неравноправности и можда најважније – зато што је прилика да будемо искрене о осећању сопствене вредности, својим потенцијалима, уверењима, страховима.

Наш свет има дугу историју дискриминације жена а Осми март је суштински подсетник да се напредак не дешава случајно и да сва достигнућа и успеси које слаavimo нису дошла лако, али су показала да су могућа. Од Универзалне декларација о људским правима и начела да су сви људи „рођени слободни и једнаки у достојанству и правима“, прошло је 75 година а ниједна држава на свету још није постигла родну правду.

Сваки дан широм света жене и девојке и даље доживљавају дискриминацију и тешка кршења ових људских права. У срцу свих романтичних прича, представа о идеалном пару, често је кодиран облик женске инфериорности који им подрива самопоуздање сугеришући да оне треба да бирају између изражавања себе и среће у љубави, док истовремено мушкарце убеђује да све постоји захваљујући њима. Такви ставови, иначе широко прихваћени у друштву, произведе неравнотежу моћи која сувише често завршава злостављањем, психичким и физичким.

У невољи и сиромаштву у свету живи више жена него мушкараца, оне често имају мало или нимало приступа здравственој заштити и игноришу се у погледу власништва над имовином и земљом. Према подацима Уједињених нација, жене чине 70 одсто од 1,3 милијарде оних који живе у немаштини; у 86 земаља се суочавају са неким обликом ограничења посла, а 95 земаља не гарантује једнаку плату за једнак рад. На глобалном нивоу, жене и даље имају само три четвртине законских права која су дата мушкарцима – укупан резултат од 76,5 од могућих 100, који би значили потпуни правни паритет.

Пандемија је само погоршала ствари када је реч о губитку послова и посебно пораста насиља у породици. Насиље над женама једно је од најчешћих кршења људских права, распрострањено је широм света а починиоци се могу наћи у сваком друштвеном и економском миљеу, нацији, вери и старосној групи, у свим нивоима образовања или богатства.

Насиље у породици је глобални проблем који погађа 35 одсто жена широм света. Процењује се да сваког дана буде убијено њих 137, од тога скоро 60 одсто од руке партнера или члана породице. Од свих жртава убистава које су починили партнери у вези, 80 одсто су жене. Према Националној коалицији против насиља у породици, у Сједињеним

Државама у просеку скоро 20 људи у минути бива физички злостављано од стране партнера, а када је реч о европској статистици, сваки четврти испитаник у ЕУ познаје жену која је била погођена породичним насиљем. Чак 78 одсто Европљана сматра да је насиље у породици широко распрострањен проблем.

На жалост, више истраживања показује да се у последњих неколико година број убистава везаних за род повећао, делом и због пандемије, карантина и економског утицаја тих фактора. У 2019. и 2020. години број родно повезаних убистава порастао је у Западној Европи за 11 одсто, у јужној Европи за око пет, док је у Северној Америци феминицид у порасту за осам процената. У најсиромашнијим земаљама света ти проценти су још виши.

Од жена које доживе насиље мање од 40 одсто њих затражи помоћ било које врсте. У земаљама са доступним подацима о овом питању, међу женама које траже помоћ већина се обраћа породици и пријатељима. Врло мало њих обрати се формалним институцијама – мање од 10 одсто обратило се полицији. Најчешћи разлози за нетражење помоћи били су веровање да је насиље нормално или да није превише озбиљно, или страх од последица – даљег насиља, губитка деце, или пак од срамоте у породици. Неке испитанице су се плашиле да им нико неће веровати или да неће добити помоћ, а у пакету са тим иде и податак да су само 13 одсто свих полицајаца широм света жене.

Први корак који се у том смислу мора учинити је да насиље над женама престане да се третира као лични, већ као друштвени проблем који се може и мора спречити.

Дакле, извесно је сасвим да и у данашњем друштву, које себе сматра савременим, постоји мит да питања везана за женска права нису велика ствар. Ставови иду од оних који верују да родни јаз заправо не постоји, до друге крајности која сматра да су напори појединачна недовољни и не могу донети никакву промену. Није мали број, међутим, ни оних који верују да се ближимо узбудљивом историјском периоду када ће друштвени концепт признати родну равноправност.

Док се то не деси – Осми март остаје глас света за жене.

М. Јовановић

ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НА ВЕЛИКОМ СКУПУ ПОСВЕЋЕНОМ ПЕНЗИОНЕРИМА

Не заборављамо најстарије

Поводом обележавања 100 година пензијског система у Србији 10. фебруара ове године, у организацији Министарства финансија, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања организован је сусрет председника Републике Србије Александра Вучића са пензионерима.

Скупу у Палати Србија поред домаћина, директора РФ ПИО Реље Огњеновића, потпредседника Владе Србије и министра финансија Синише Малог и министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Николе Селаковића, присуствовали су и градоначелник Београда Александар Шапић, директори више јавних предузећа, као и руководство РФ ПИО: заменик директора Фонда др Александар Милошевић, помоћник директора Фонда Драгана Калиновић, шеф Кабинета директора Марина Петровић, директор Сектора за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања Владимир Станковић, директор Сектора за финансијске послове Бојана Поповић, директор Сектора за медицинско вештачење Љиљана Митровић, директор Сектора за информационе технологије Машан Булатовић, директор Сектора за односе с јавношћу Јелица Тимотијевић и помоћник начелника Одељења за инвестиције Бојан Малинић.

Окупљање поводом овог јубилеја увеличали су и пензионери који су, у организацији Фонда, тог дана стигли из разних крајева Србије и поштовањем према онима који брину о старијој популацији учинили да атмосфера буде на завидном нивоу а општи утисак врло афирмативан. Расположени и задовољни, више од три стотине њих, углавном председника удружења, стигли су на време, како су нас и навикли када су њихове активности у питању.

Председник Александар Вучић, директор Фонда ПИО Реље Огњеновић и министри Никола Селаковић и Синиша Мали долазе на свечаност

Сваки округ у Србији имао је своје представнике а најбројнији међу њима, очекивано, били су пензионери са територије Београда и Војводине – око 180 укупно, док је са Косова и Метохије дошло њих десетак.

Председник Србије Александар Вучић пре обраћања пензионерима обишао је противне штандове Фонда ПИО, Републичког фонда за здравствено осигурање, ЈП „Пошта Србије“, Банке Поштанска штедионица, Службеног гласника, Дунав осигурања, Туристичке организације Србије и Удружења бања Србије. Том приликом председник је разговарао са представницима ових институција детаљно се информисајући о садржајима које нуде. На штанду Фонда ПИО имао је прилику да види како изгледа и шта садржи актуелан и тек одштампан Водич за пензионере, лифлете са информацијама о остваривању права из ПИО, као и неколико бројева часописа „Глас осигураника“. Председник Србије, министри и директор Фонда Реље Огњеновић пре уласка у салу „Србија“ одговарали су и на питања великог броја новинара из више медиј-

ских кућа који су пажљиво пратили догађај.

Најаву догађаја и уметничку ноту окупљању дао је модератор програма, драмски уметник и управник Народног позоришта у Београду, Светислав Буле Гонцић, док је за почетак музичког дела био задужен дечји хор РТС-а „Колибри“. Након наступа најмлађих, у име старије популације присутнима се обратила економисткиња у пензији и песникиња Љиљана Стаменковић.

– Ја сам поносна грађанка Републике Србије, то је наша земља. У њој смо sazревали, борили се за њу, и она за нас. Стварали породице, радовали се унуцима. Године су нас стигле, од наше државе добијамо погодности за бољи животни стандард. Изражавамо захвалност за све што чините за нас – истакла је Стаменковић.

С обзиром да је скуп поводом обележавања 100 година пензијског система Србије био замишљен и као место сусрета старих и младих, а такав је и био, након представнице пензионерске популације реч је имала и студенткиња докторских студија медицине Јелена

Букарац. Она је рекла да јој је велика част и задовољство што је добила прилику да буде глас младих и додала да за њих ову нису први сусрети са старијима.

– Када млади и стари једни друге буду боље разумели, међугенерацки јаз ће постати само разлика у бројевима. Желимо да останемо у нашој земљи и да јој се одужимо за све што је учинила за нас, да заједно са нашим претходницима оставимо боље основе за оне који долазе – рекла је Јелена Букарац.

На почетку свог обраћања пензионерима председник Републике Србије Александар Вучић је рекао да још много тога имамо да научимо од њих, истичући њихове заслуге, знања и искуства. Председник је захвалио пензионерима што су допринели и што и данас доприносе држави, као и на томе што су увек имали разумевања за све проблеме и муке са којима се земља суочавала.

– То су људи који су увек непогрешиво на страни државе, за разлику од свих нас осталих који мислимо да можемо да постигнемо нереалне циљеве. Пензионери имају толико искуства да знају да преваре и трикови не пролазе и да само својим радом можете да обезбедите бољитак. Хвала вам што сте разумели шта је држава и шта су њене потребе чак и онда када смо морали да донесемо одлуку да за 40 одсто пензионера смањимо пензије како бисте данас имали значајно веће и много бољу перспективу – рекао је Вучић.

Председник је нагласио да је повећање пензија почетак онога што ће бити бољи живот за пензионере, да је најважније да ће убудуће пензије да прате плате и да ће повећање пензија бити значајно и сваке године. Циљ је, како је рекао, да за две године просечна пензија у Србији буде 450 евра. Вучић је истакао и да без обзира на све неистине Срби-

ја данас има један од најздравијих финансијских система у Европи, са нижом стопом јавног дуга од многих богатијих држава попут Немачке, Италије, Француске...

– Када је јавни дуг већи од 80 одсто БДП-а, нема сигурности за пензије и управо зато је важно да увек држимо ниво стопе јавног дуга испод 60 одсто и да будемо међу најбољима у Европи, јер само тако можемо да гарантујемо сигурност у исплати – истакао је председник Србије и додао да је битно очувати стабилност и мир, истовремено чувајући слободу као најважнију заставу ове земље, али и виталне националне и државне интересе.

Једно од изненађења припремљених за пензионере о којима је било речи на скупу је и Пензионерска картица. Према речима председника, пријава за Пензионерску картицу би требало да почне 15. марта, а у току су преговори да картица од 1. октобра уђе у употребу.

– Када уђете у неки од трговинских ланаца, осим попушта на одређену робу, имаћете попуст и на укупну куповину. Имаћете попуст и када плаћате неку услугу, као и на ауто-путу, било где да идете – поручио је председник.

Држава ће, како је нагласио, настојати да обезбеди што више фирми које ће на своје услуге давати попусте уз Пензионерску картицу. Председник је најавио и да ће се интензивније радити на превенцији болести, додавши да разуме да

Председник Вучић на штанду Фонда ПИО

Александар Вучић и Реља Огъеновић представљају медијима Пензионерску картицу

Председник Александар Вучић говори о погодностима које ће пензионери моћи да користе у наредном периоду

већина људи иде у Дом здравља обично у последњи час, те да ће баш из тог разлога у 50

градова широм Србије бити постављени велики пунктови у којима ће се обављати дијаг-

ностички прегледи и одређивати терапија и то потпуно бесплатно.

На крају излагања председник је захвалио пензионерима на љубави према отаџбини коју су увек показивали и истакао да се без њих и њихове одговорности, озбиљности и разумевања ништа у Србији не би могло направити нити произвести.

– Ми од вас очекујемо велику подршку и помоћ и знамо да за нас има ко да ради, а то сте увек ви – закључио је председник Вучић.

Након обраћања председника, програм је у име оних којима је овај велики догађај и био посвећен, затворио познати хор пензионера „Сремци“ из Сремске Митровице.

После садржајног програма и коктела, пензионере је дочекало још једно изненађење – организатори догађаја су се побринули да сваки пензионер на излазу из Палате Србија добије поклон пакете у којима су, поред актуелног Водича за пензионере, били и најсавременији мерачи притиска, шећера у крви, температуре, као и препарати за јачање имунитета, витамини, мед, чајеви.

**Марија Симиовић
-Максимиовић
Драгана Лукић Лазовић**

Све на једном месту

Водич за пензионере је брошура са различитим информацијама корисним за пензионерске дане, коју је Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање наменио свим својим корисницима пензија.

На страницама Водича представљене су све погодности које пензионери могу користити, уз оне које им обезбеђује Фонд ПИО. Тако се у њему налазе неопходне информације о могућностима коришћења различитих облика друштвеног стандарда које финансира Фонд, о погодностима које корисници могу остварити преко удружења пензионера, повољностима које обезбеђују локалне самоуправе, Републички фонд за здравствено осигурање, пословне банке, друштвено одговорна предузећа, јавна комунална предузећа и други. У креирању Водича циљ је био да сваки пензионер има јасан и тачан увид у све могућности које су му на располагању, са упутствима коме да се обрати и како да их оствари.

Ту су и информације за оне који желе да своје слободно време у пензији искористе за наставак активности и дружење, за нова знања и вештине, од рада на рачунару, креативних радионица до страног језика.

Припремањем овог Водича Фонд је желео да покаже да се у подршци најстаријим суграђанима не ограничава само на редовну и сигурну исплату пензија, већ се она шири и на друге активности које се тичу квалитета живота и њиховог личног достојанства.

М. Ј.

За савремену институцију посвећену грађанима

Као што је познато, од 1. фебруара ове године директор Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање је Реља Огњеновић, који је последње три године успешно обављао функцију заменика директора Фонда. Долазак Огњеновића на чело ове значајне институције обележило је неколико догађаја и активности важних за пензионере, што наравно није случајно већ је резултат досадашњег рада и ангажовања.

Сви корисници пензија и накнада већ су примили своје увећане јануарске припадљности и, с обзиром на проценат увећања, пензионери су извесно задовољни?

– Тако је. Јануарско повећање пензија било је 12,1 одсто а уз новембарско ванредно усклађивање од девет одсто пензије су за два месеца укупно повећане за 20,8 одсто. То је, могу да кажем, историјско повећање пензија, највиши проценат увећања до сада. Осим пензија повећане су и накнаде за негу и помоћ другог лица и за телесно оштећење, што се корисницима који су остварили то право исплаћује уз пензију, док пензионерима којима висина припадљности не прелази 48.927,15 динара настављамо да исплаћујемо новчани износ као увећање уз пензију до пет одсто, у складу са уредбом Владе Републике Србије. Да подсетим да смо 1. јануара прошле године имали увећање пензија за 5,5 процената и у фебруару смо исплатили највећу до сада једнократну помоћ од 20.000 динара. И у периоду пре тога, у за цео свет кризном раздобљу, поред сигурних пензија и редовних повишица, Фонд је исплатио две једнократне помоћи у 2020. и једну у 2021. години. Све то говори о континуитету спровођења мера

Реља Огњеновић

(Фото: Д. Миловановић)

за бољи стандард пензионера и уопште корисника права из ПИО. Држава ће и убудуће водити рачуна и реаговати одмах ако наши пензионери буду угрожени.

Од маја прошле године Фонд није повлачио дотације за исплату пензија за кориснике права из категорије запослених. Да ли је наплата доприноса и даље у порасту?

– Од маја до краја 2022. Фонд ПИО је за 85 одсто пензионера исплаћивао пензије из сопствених прихода, без повлачења дотација из републичког буџета како је било планирано. Све смо то успели јер су приходи Фонда били изнад очекиваног, захваљујући номиналном расту зарада и континуираном расту регистроване запослености, што је одраз стабилне и отпорне економије наше земље. И у јануару ове године наплаћено је 1,7 милијарди динара више од планираног, а у одно-

су на исти месец 2022. бележимо девет одсто више приходе. Дакле, добар тренд наплате доприноса се наставља, што значи да нам је економија у стабилном стању, број запослених се повећава, као и њихове зараде. Ефекат оваквих кретања за пензионере је тај да су пензије увећане у двоцифреном проценту, што је потврда одговорног залагања државе да се стандард најстаријих побољша.

Десетог фебруара у Палати Србија одржана је манифестација којој је присуствовао председник Републике а Фонд био један од организатора. Да ли сте задовољни порукама тог важног скупа?

– Поводом обележавања 100 година пензијског система у Србији, у сарадњи са Министарством финансија, у Палати Србија организовали смо сусрет председника Републике Србије са пензионерима. Из целе земље, у организацији Фонда, стигло је више од три

стотине пензионера који су имали прилику да чују обраћање председника Александра Вучића. Председник је говорио о до сада највећем повећању пензија а најавио је и пензионерску картицу нове генерације која је још један вид бриге за кориснике јер ће им омогућити попусте у многим трговинским ланцима и другим услужним делатностима. Циљ ове свечаности, којој су присуствовали и потпредседник Владе и министар финансија Синиша Мали, министар за рад, запошљавање, борацка и социјална питања, Никола Селаковић, градоначелник Београда Александар Шапић, био је да покажемо да радимо на побољшању животног стандарда пензионерске популације, а са скупа је послата и јасна порука да држава поштује заслуге и одрицања пензионера и да никада неће престати да брине о њима.

Мандат сте, као што смо рекли, започели великим и

важним акцијама, какви су планови за даље?

– У овом тренутку је најактуелнији оглас за бесплатну рехабилитацију пензионера у бањама, на који се корисници пензија могу пријавити закључно са 2. мартот. Ове године Фонд је за ту сврху одвојио још више средстава него у 2022, те ће на бесплатан опоравак моћи да оде око петнаест хиљада пен-

зионера из целе Србије. Поред тога, на кућне адресе наших корисника већ је почео да стиже Водич за пензионере у коме смо покушали да представимо све погодности које као пензионери могу користити, дакле не само оне које им обезбеђује Фонд ПИО.

Што се тиче будућих планова, рекао сам када сам изабран за директора Фонда да сам све-

стан огромне одговорности која је преда мном како би се одржао континуитет развоја и надоградње ове институције која ће на најквалитетнији и најбржи начин омогућити корисницима и осигураницима да остваре и користе права из пензијског и инвалидског осигурања. У том смислу наставићу да се залажем за модернизацију радних процеса, дигитализа-

цију у пословању и повећање ажурности у основној делатности, али и за боље услове рада запослених, за њихову едукацију и већу мотивацију. Жеља ми је да Фонд прати захтеве савременог пословања, а да наши запослени, као и досад, буду посвећени послу и обучени да у потпуности одговоре на сва питања и захтеве грађана.

М. Јовановић

БЕСПЛАТНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА КОРИСНИКА ПЕНЗИЈА

У бање око 15.000 пензионера

Као и сваке године, Фонд ПИО је и за 2023. определио средства за десетодневну рехабилитацију у бањама корисника са нижим пензијама. Оглас је ове године расписан нешто раније, 11. фебруара, а пензионери могу да конкуришу закључно са 2. мартот.

Финансијским планом РФ ПИО за 2023. годину на име друштвеног стандарда корисника пензија планирана су средства у износу од 698,4 милиона динара, што је за 7,5 одсто више у односу на претходну годину. Од тог износа, за финансирање трошкова рехабилитације корисника пензија у здравствено-стационарним установама и бањско-климатским лечилиштима издвојено је 85 одсто, односно 593,7 милиона динара. Узимајући у обзир опредељена средства и просечне цене за ову годину, на бесплатан опоравак у неку од 26 српских бања по овогодшњем конкурс моћи ће да оде око 15.000 пензионера.

Ове године на оглас могу да се јаве сви корисници старосних, породичних и инвалидских пензија чија пензија не прелази износ од 37.809 динара. Могу да се пријаве и корисници пензија који су то право остварили применом домаћих прописа и који примају пензију из иностранства (прерачунато по средњем курсу НБС на дан 31. 1. 2023. године 1€ = 117,3742 динара), под условом да збир тих пензија износи до

37.809 динара. Као и претходних година услов је да корисници имају пребивалиште на територији Републике Србије, да немају друга лична примања, и да од Огласа за 2020. годину нису користили ово право.

Корисник пензије упућује се на рехабилитацију према исказаној жељи, у складу са смештајним капацитетима установе, а Фонд ПИО сноси и трошкове превоза у висини цене аутобуске, односно возне карте другог разреда, као и трошкове за пратиоца слепог лица и за пратиоца детета које је остварило право на породичну пензију а неспособно је за самосталан живот и рад.

Приликом рангирања корисника бодује се висина пензи-

је, затим дужина стажа осигурања, број година коришћења пензије, као и остварено право на новчану накнаду за негу и помоћ другог лица и остварено право на породичну пензију за корисника који је право остварио као дете које није способно за самосталан живот и рад. Медицинска документација не утиче на ранг-листу али би корисник требало да је приложи, уколико је поседује, да му не би била додељена бања која је контраиндикована његовом здравственом стању. Услуге које РХ центри пружају подразумевају смештај у бањи и пун пансион, лекарски преглед приликом пријема са формирањем историје болести, ЕКГ, основне и циљане лабораторијске анализе, редовне лекарске

визите радним данима, присуство дежурног лекара после подне, ноћу и нерадним данима. У опоравак су урачунате све терапијске процедуре из области из којих се пружају услуге – најмање три врсте терапија, у зависности од оцене лекара и области за коју је одређена бања специјализована, и издавање отпусне листе.

Прелиминарне ранг листе корисника биће објављене двадесет првог радног дана од дана истека огласа, након чега ће у наредних пет дана бити могуће уложити приговор. Након објављивања коначне ранг-листе и по завршетку процедуре, очекује се да први пензионери крену у бање већ крајем априла.

Ј. Томић

ПРАВО НА ПОНОВНО ОДРЕЂИВАЊЕ ПЕНЗИЈЕ

Рад после пензионисања

Једно од честих питања које постављају читаоци „Глас осигураника“, посебно пензионери, јесте да ли из пензије могу и даље да раде. Међутим, одговор на ово питање се разликује у зависности од врсте права које неко користи. Након остваривања права корисници старосне и превремене старосне пензије могу несметано да раде. Код корисника инвалидске пензије ова могућност зависи пре свега од категорије претходног осигурања, јер се професионалним војним лицима и полицијским службеницима при остваривању права на инвалидску пензију утврђује неспособност само за професионалну војну службу, односно полицијске послове, па они и из пензије могу да се баве свим другим занимањима, док остали корисници инвалидских пензија подлежу контролном прегледу у случају да уђу у осигурање.

Корисницима породичних пензија закон оставља најмање могућности и дозвољава им само да обављају послове по основу уговора о делу, или привремене и повремене послове, уз услов да је износ накнаде коју породични пензионер остварује по овим основима на месечном нивоу нижи од најниже основице осигураника у осигурању запослених, која важи у време уплате доприноса. У свим другим случајевима исплата породичне пензије се обуставља.

У случају да је пензионер у осигурању у складу са наведеним критеријумима, за период рада у току коришћења пензије плаћају се доприноси за пензијско и инвалидско осигурање на исти начин и у истом износу као и да особа није корисник пензије.

Управо та чињеница да се и за пензионере обавезно плаћају доприноси за ПИО значи да се и за све те нове периоде рада по било ком основу навршава стаж осигурања, који није узет у обзир при остваривању права на пензију. Имајући у виду природу права, Закон о пензијском и инвалидском осигурању даје могућност да се пензија поново одреди по престанку осигурања у случају да је то ново осигурање трајало најмање годину дана. Ова могућност доступна је само корисницима права на старосну и превремену старосну пензију, док корисници права на инвалидску пензију немају ту могућност. Корисницима породичне пензије је право утврђено према навршеном стажу умрлог осигураника, тако да стаж осигурања који би они евентуално навршили у време коришћења пензије свакако не може да буде од утицаја на висину породичне пензије, али ће се узети у обзир у случају да се породични пензионер по испуњењу услова определи за коришћење „своје“ пензије, старосне или инвалидске.

При поновном одређивању пензије висина месечног износа се утврђује тако што се узима у обзир укупно навршен стаж. Дакле, једнако се третирају стаж и остварене зараде на основу којих је већ одређено право на пензију као и стаж и остварене зараде након пензионисања. Практично, нов износ пензије одређује се као да осигураник право остварује први пут. Управо из овог разлога могуће је и да нов износ пензије буде нижи и поред дужег укупног стажа, што се дешава у случајевима када су доприноси након пензионисања плаћани на просечно ниже месечне зараде у односу на раније периоде. Такође, осигураници који су први пут остварили право као осигураници одређених категорија за које су законом прописани посебни прописи за пензионисање и одређивање висине пензије, након што нови стаж наврше по неком другом основу, више се не сматрају осигураницима из „повлашћених“ категорија, па због изостанка повољнијег начина обрачуна висине пензије, може да им се обрачуна и нижи месечни износ пензије од оног који су већ користили, чак и у случају да су и након пензионисања остваривали зараде у истом рангу или више од ранијих.

Корисницима превремене старосне пензије већ одређено процентуално умањење месечног износа због ранијег одласка у пензију примењује се и на поново одређену пензију. Дакле, корисник превремене старосне пензије добиће и једнако умањен износ пензије одређен по основу новог осигурања, без обзира на то што је у међувремену навршио више година живота, па

можда и испунио услов за старосну пензију.

Важно је нагласити да корисник пензије који поднесе захтев за поновно одређивање не може да буде оштећен ако му се обрачуна нижи, неповољнији износ. У таквом случају, корисник задржава претходно утврђен износ пензије. Дакле, нема разлога за страх и оклевање са подношењем захтева јер пензионер не може да буде у ситуацији да оваквим захтевом умањи пензију коју користи. Важно је такође знати да је у моменту подношења захтева за поновно одређивање пензије потребно да корисник буде ван осигурања.

Значајно је напоменути и да корисници иностраних пензија који желе да се запосле или да обављају самосталну делатност у Србији, имају обавезу да о томе обавесте надлежног носиоца осигурања у држави чију пензију користе. У таквим случајевима препоручује се корисницима да се са надлежном стручном службом иностраног носиоца осигурања консултују у вези са тим да ли им запослење у Србији утиче на коришћење пензије из те државе. При томе је важно да детаљно објасне по ком основу улазе у осигурање (запослење, предузетничка радња, оснивање предузећа, уговор о делу...) јер поједини инострани прописи ове категорије различито третирају. Наш Фонд има обавезу да о осигурању након пензионисања обавести иностране носиоце осигурања, тако да о томе свакако треба водити рачуна како корисник не би дошао у незгодну ситуацију да мора да врати већ примљене износе иностране пензије.

М. Мирић

Дани разговора са Аустријом у априлу

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање обавештава осигуранике који имају стаж осигурања навршен у Србији и Аустрији и кориснике права из пензијског и инвалидског осигурања остварених применом билатералног споразума о социјалном осигурању, да ће међународни дани разговора са Аустријом бити одржани 12. априла 2023. године у Ћуприји и 13. априла у Београду.

Пријава за учешће на саветодавним данима почеће крајем марта а бројеви телефона на које заинтересовани грађани могу да закажу термин доласка биће накнадно објављени.

Развој културног туризма

Покрајински секретар за привреду и туризам, др Ненад Иванишевић, отворио је 22. фебруара, у Културној станици „Свилара“ у Новом Саду, презентацију иновативних решења за унапређење циркуларног културног туризма у Бачу, Сремским Карловцима и Иригу – на Фрушкој гори, коју организује Стална конференција градова и општина у оквиру ЕУ хоризонт пројекта „Be.CulTOUR Више од културног туризма“.

У оквиру пројекта, а као вид подршке развоју одрживог културног туризма, међународни пројектни конзорцијум је 2022. расписао позив за подношење предлога за најбоља иновативна решења за циркуларни туризам у шест европских области, укључујући и наведене јединице локалне самоуправе. На конкурс је пристигло осам пријава из Србије, што представља највећи број пријава из једне земље чланице пројекта.

– Сремски Карловци и Фрушка гора јесу центри духовности, стога смо у новој Стратегији развоја туризма АП Војводине апострофирали управо културни и верски туризам као нови вид туризма који би требало развијати – рекао је Ненад Иванишевић и додао да је идеја да Покрајински секретаријат за привреду и туризам, заједно са поменути локалним самоуправама и Богословијом у Сремским Карловцима, развије посебна софтверска решења која би помогла посетиоцима да лакше и потпуније приступе овим садржајима.

Трстенички пољопривредници на сајму у Солуну

Општина Трстеник је омогућила пољопривредницима са свог подручја посету дванаестом по реду Међународном сајму посвећеном сточарству под називом „Zootechnia 2023“ у Солуну.

Шансу да, после двогодишње паузе, посете један од значајнијих сајамских догађаја у региону искористило је 60 пољопривредних произвођача.

Своја најновија достигнућа на сајму је приказало 990 излагача из 41 земље. Осим изложбе пољопривредне механизације, залиха и услуга у вези са сточарством, било је и пратеће изложбе коња и кућних љубимаца, као и стручни скуп „Од штале до стола“.

У Књажевцу нови простор Етно центра

Нови радно-продајни простор Удружења Етно центар отворен је у Књажевцу у присуству председника општине Милана Ђокића, амбасадора Канаде у Србији Џајлза Нормана и Виолете Јовановић, председнице удружења Етно мреже и извршне директорке НАЛЕД-а.

Простор је опремљен и уређен уз подршку Етно мреже и канадског Фонда за локалне иницијативе. Нови продајни простор ће омогућити чланицама Етно центра, чуваркама двопретних књажевачких чарапа, да своју понуду учине доступном и видљивом грађанима и гостима овог места.

Општина Књажевац подржава рад оваквих удружења јер су она чувари традиције, а председник Милан Ђокић је изразио велику захвалност амбасади Канаде на конкретној финансијској подршци Етно центру.

Ова активност је део већег пројекта за пет општина у Србији који је Канада подржала кроз Етно мрежу. Тим догађајем истовремено је започело и обележавање двадесет година од првог пројекта Етно мреже уз подршку УСАИД-а.

Изложена дела Надежде Петровић

Поводом обележавања Дана државности, у Народном музеју Србије, 14. фебруара отворена је изложба „Надежда Петровић. Модерност и нација“, приређена у част 150. година од рођења велике уметнице.

Фото: Танјуг

Представљена су дела из музеја више градова у Србији, а поред изванредних слика, које су поставиле темеље модерном сликарству код нас, публика има прилику да Надежду упозна и као прву српску фотографкињу.

Потпредседница Владе и министарка културе Маја Гојковић на отварању изложбе рекла је да је Надежда Петровић била одважна личност која је „аутентичним стваралачким приступом интегрисала српско сликарство у модерне европске токове“.

– Петровић је била далеко више од врхунског сликара: хуманиста, истински патриота, један од оснивача Кола српских сестара. У најтежим тренуцима по српску државу била је уз свој народ и војску. Цена коју је платила била је најскупља, сам живот – нагласила је министарка Гојковић.

Посетиоци ће изложбу у Великој сали Народног музеја моћи да погледају све до 15. априла, након чега ће исту част имати и посетиоци Галерије „Божидар Јакац“ у Костањевцима на Крки, Музеја савремене уметности Републике Српске, Уметничке галерије „Надежда Петровић“ и Галерије савремене ликовне уметности Ниш.

Надежда Петровић рођена је у Чачку 1873. године. Школвала се у Београду, Минхену и Паризу. У балканским ратовима и Првом светском рату учествовала је као добровољна болничарка. Током те дужности је и оболела од тифуса. Умрла је у Војној болници у Ваљевоу 3. априла 1915. године.

Просечна зарада у децембру – 84.227 динара

Просечна бруто зарада у Србији обрачуната за децембар 2022. године износила је 115.315 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 84.227 динара, **објавио је Републички завод за статистику.**

Раст бруто и нето зарада у периоду јануар–децембар 2022. године у односу на исти период претходне године, износио је 13,8 одсто номинално, односно 1,7 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечна бруто зарада за децембар 2022. номинално је већа за 12,8 одсто, а реално је мања за 2,0 процента, док је просечна нето зарада номинално већа за 12,9, а реално је мања за 1,9 процената.

Медијална нето зарада за децембар 2022. износила је 60.413 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Врање: признање за Драгана Станковића

Поводом Дана ослобођења Врања од отоманске империје, пензионеру и доајену овдашњег глумишта, Драгану Станковићу, припало је специјално јавно признање „31. јануар“.

На даскама које живот значе добитник градског одличја провео је више од 40 година. У преко 1.000 представа имао је више од 70 премијера у главним ролама, а најдуже је на сценама широм Србије и бивше Југославије оживљавао распусног бекрију Миткета из „Коштане“.

– Тумачио сам безмало све ликове из антологијских дела Борисава Станковића али ми је улога Миткета најдража. У Врању и другде најбоље ме знају као Миткета. Он је био засигурно најзанимљивији и најсобијенији лик Боре Станковића. Играјући Миткета трудио сам се да он проговори из дубине душе прожете носталгијом за прохујалим временима, притиснут пролазношћу живота – каже Станковић.

Драган Станковић глумом се бави од 1974. године, најпре у родној Масурици, потом у Сурдулици и у Позоришту „Бора Станковић“ у Врању. Доајен врањског глумишта цео радни век провео је као службеник у Памучном комбинату „Јумко“.

Многи позоришни посленици и критичари за њега кажу да је један од најбољих тумача улоге Миткета.

Лесковац: Услужни центар добио ново лице

Недавним уређењем Услужног центра у Лесковцу створени су услови да се грађанима пружи што боља услуга.

– Новина која ће помоћи функционисање службе је редомат, уређај који служи за управљање редовима и уштеду времена. Овим системом су обухваћене и постојећа сала Услужног центра и нова сала Јединственог управног места – рекао је приликом посете Услужном центру градоначелник др Горан Цветановић.

Пројектом је обезбеђена и потпуна техничка опремљеност (софтвер за јединствено управно место) како би се побољшао рад и објединили многи поступци у Градској управи, али и између управе и других институција у граду и јавно-комуналних предузећа. То ће грађанима олакшати многе процедуре и смањити одлазак на више шалтера, што је и суштина Јединственог управног места.

Услужни центар сада има модеран изглед, прилагођен новим тенденцијама у администрацији, службеници су добили боље радне услове, процедуре су поједностављене, што све утиче на квалитетнији живот грађана. У уређење Услужног центра уложено је 6,9 милиона динара, а највећи део средстава обезбеђен је из буџета Републике Србије, односно Министарства за државну управу и локалну самоуправу.

Сврљиг: две деценије студентских стипендија

Општина Сврљиг већ двадесет година студентима завршних година додељује студентску стипендију, а за то време ову врсту помоћи користило је око 650 академаца. Већина њих је после завршетка студија нашла посао у државним институцијама и привредним друштвима или покренула сопствени бизнис. Данас Сврљиг има добре лекаре, раднике, наставнике, васпитаче, једном речју, улагање у знање се исплатило.

Ове године стипендију је добило 24 академца завршних година основних академских студија, мастер академских студија, студената специјалистичких струковних студија и студената специјалистичких академских студија. Услови конкурса су да је просечна оцена виша од седам, да им је место боравка општина Сврљиг и да нису запослени. Износ стипендије на месечном нивоу је десет хиљада динара за једну школску годину.

Председник општине Сврљиг, Мирослав Марковић, каже да је инвестиција у образовање будућност и да су врата општине увек отворена за договор и сарадњу са младима.

Четврти у Србији

Црвени крст Сврљиг, у сарадњи са Заводом за трансфузију крви Ниш, успешно организује акције добровољног давања крви. У прошлој години у пет одвојених акција прикупљено је 440 јединица крви.

Овим бројем давалаштва, имајући у виду број и структуру становништва, општина Сврљиг заузима високо четврто место у Србији.

У прошлој години организовано је и специјално давање крви цитоферезе за потребе лечења тешко оболеле деце у клиничким центрима Србије, каже Драган Врањић, секретар Црвеног крста Сврљиг.

ПОТПИСАН СПОРАЗУМ О УЧИНКУ ЗА 2023. ГОДИНУ

За запошљавање скоро седам милијарди

Ради обезбеђења услова за расписивање јавних позива и конкурса за спровођење програма запошљавања у Републици Србији, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Никола Селаковић, и директор Националне службе за запошљавање (НСЗ), Зоран Мартиновић, потписали су Споразум о учинку за 2023. годину.

Споразумом су дефинисани циљеви, начини, активности и средства која ће довести до запошљавања у овој години а потписан је 20. фебруара на Међународни дан социјалне правде, уз поруку да је друштво благостања и једнаких шанси за све оно које омогућава својим грађанима запослење.

– Споразум о учинку Националне службе за запошљавање за 2023. годину омогућиће спровођење мера активне политике запошљавања, за шта је у овој години опредељено шест милијарди и 850 милиона динара. То ће омогућити да се кроз планиране мере у Србији запосли 21.205 незапослених – рекао је министар Никола Селаковић.

У мере активне политике запошљавања у 2023, према речима министра, биће укључено 2.285 особа са инвалидитетом, што

говори да ће посебан фокус бити усмерен на рањиве групе становништва. Такође, значајну улогу имаће и Закон о социјалном предузетништву који ће додатно помоћи запошљавању теже запошљивих категорија, нарочито особа старијих од 50 година, особа са инвалидитетом, жена жртава насиља у породици и припадника ромске националне мањине.

Директор НСЗ Зоран Мартиновић истакао је важност Споразума о учинку и реализацију активних мера запошљавања.

– У том циљу Национална служба је расписала 13 јавних позива за финансијске подстицаје послодавцима и незапосленима, од којих ће већина трајати до краја новембра. За подршку ОСИ рок је крај године, за самозапошљавање 10. април, а за јавне радове до 27. марта – навео је Мартиновић и додао да је највећи део средстава намењен за приватни сектор, са изузетком програма јавних радова и стручне праксе, у којима могу учествовати и привредни субјекти из јавног сектора.

Он је подсетио да поред средстава из буџета Републике Србије локалне самоуправе могу НСЗ да поднесу захтев за суфи-

Министар Никола Селаковић и директор НСЗ Зоран Мартиновић

нансирање локалних акционих планова и додао да се из тог извора очекује додатних 900 милиона динара. Највише новца, према речима Мартиновића, биће опредељено за обуке и образовање јер су трећина људи на евиденцији НСЗ неквалификовани или полу-квалификовани.

Упоредивање статистичких података говори да је стопа незапослености у Србији у последњих 10 година у сталном опадању. Тако је 2012. износила 25,9 одсто, док је у трећем кварталу 2022. била 8,9 процената. Током прошле године запослено је више од 50.000 грађана, а до таквог резултата су довеле управу активне мере, раст продуктивности привреде и нове инвестиције.

М. Симовић-Максимовић

СРЕДСТВА ЗА САВЕТЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ПОКРАЈИНИ

Повећање финансијске подршке

Потпредседник Покрајинске владе и покрајински секретар за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице, Жолт Сакалаш, уручио је, 20. фебруара ове године, уговоре о суфинансирању активности националних савета националних мањина које имају седиште на територији АП Војводине. Уговоре су потписали представници 17 националних савета, а Покрајина ће на основу тих уговора донирати средства у укупном износу од 61,6 милиона динара за суфинансирање њихових сталних трошкова и редовних делатности у 2023. години.

– Претходна година је била веома значајна када је реч о

Потпредседник Покрајинске владе Жолт Сакалаш (у средини)

припадницима националних мањина. Поред тога што смо интензивно радили на новом акционом плану за остваривање права националних мањина, имали смо попис становништва, као и изборе за националне савете. С тим у вези, неки од вас овде су новоизабрани пред-

седници и председнице националних савета, а неки су реизабрани на те функције. Ви сте на једном новом почетку, када заједно с новим члановима ваших савета крећете у реализацију активности, а циљ јесте унапређивање права ваших припадника националне зајед-

нице. На том путу увек можете да рачунате на подршку нашег секретаријата – истакао је Жолт Сакалаш и најавио повећање финансијске подршке за рад националних савета у наредном периоду.

Он је и овом приликом наглашио да су у области мањинског образовања, очувања идентитета, као и службене употребе језика и писма, национални савети равноправни партнери Секретаријата, који многе своје одлуке доноси уз претходно саветовање и консултације с националним саветима из Војводине.

Уручењу уговора присуствовала је и Слађана Бурсаћ, заменица покрајинског секретара.

М. Мектеровић

На располагању рекордан буџет

У Привредној комори Војводине у Новом Саду одржана је, 7. фебруара ове године, конференција на тему „Финансирање пољопривреде у 2023. години“. Организатори скупа, који се већ традиционално одржава од 2018. године, били су Удружења пољопривреде Привредне коморе Војводине (ПКВ) и новосадски „Дневник – Пољопривредник“ АД.

Секретар Удружења пољопривреде Привредне коморе Војводине, Младен Петковић, истакао је да је за пољопривреднике на оваквом скупу, осим потпуне и благовремене информације о аграрној политици и подстицајним мерама државе у пољопривредној производњи у текућој години, значајна погодност то што имају могућност да директно од доносиоца одлука у овој привредној грани чују најновије пројекције за њено финансирање и добију одговоре на питања.

У овогодишњој панел дискусији учествовали су: Ивана

Државна секретарка Ивана Поповић (у средини)

Поповић, државна секретарка у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, Младен Петреш, помоћник покрајинског секретара за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Ђорђе Раковић, директор Гаранцијског фонда АП Војводине, Јелена Тренкић из Гаранцијског фонда АПВ и Виктор Молнар, директор Фонда за развој пољопривреде АП Војводине.

– Имамо рекордан буџет за 2023. годину који износи 79,7 милијарди динара, а већински део тог буџета биће усмерен управо ка субвенцијама,

директним плаћањима и мерама руралног развоја. Верујем да ће наши пољопривредници бити задовољни сетом мера које ћемо припремити за 2023, а надам се да ћемо и на овом скупу чути неке идеје, предлоге са терена, па да можемо и такве ствари да уврстимо у наше планове – казала је државна секретарка Ивана Поповић.

Младен Петреш је истакао да Покрајински секретаријат ове године има буџет од 10,7 милијарди динара, као и да излази са широким сетом конкурса који ће обухватити разне сегменте пољопривредне производње.

Секретар Удружења пољопривреде ПКВ Младен Петковић је презентовао статистичке податке ПКВ који речито говоре о успешности нашег аграра у 2022. години. Он је навео да је укупна спољнотрговинска размена аграра Републике Србије у 2022. години износила 7,9 милијарди евра, што представља повећање од 20,1 одсто у односу на 2021, те да је спољнотрговинска размена АП Војводине из те привредне гране износила 3,2 милијарде, односно 18,2 одсто више него у претходној години.

Мирослав Мектеровић

СПОРАЗУМ О ПАРТНЕРСТВУ ИЗМЕЂУ ПКВ И ЕКОНОМСКОГ ФОРУМА ИЗ БАЊА ЛУКЕ

Расте робна размена са БиХ

Председник Привредне коморе Војводине (ПКВ) Бошко Вучуревић и председник Удружења економиста „Економски форум“, Бања Лука, Горан Рачић, потписали су 13. фебруара, у Новом Саду, Споразум о партнерству. Споразум је потписан ради подршке, промоције и информисања привредника о одржавању Јахорина економског форума, 26. и 27. априла 2023. године.

Бошко Вучуревић је истакао да Привредна комора Војводине подржава Форум, што је и дефинисано споразумом о партнерству.

– Јахорина форум је веома значајан и ми ћемо наставити да радимо оно што смо радили до сада, а то је да окупљамо привреднике и радимо на њиховом умрежавању са привредницима из Републике Српске. Посебно желим да истакнем да односи са БиХ у робној размени расту из године у годину. Само ове године бележи се 30 одсто већи промет него што је то било

прошле. Република Србија бележи промет са БиХ око три милијарде и 200 милиона евра, од тога је извоз на нивоу од преко две милијарде евра, а скоро 45 одсто тог промета је извоз из АП Војводине – казао је Вучуревић.

Горан Рачић је навео да је Јахорина економски форум највећи пословни догађај у Босни и Херцеговини који је у протеклим пет година окупио најзначајније регионалне лидере, стручњаке у области економије.

– Сви закључци који су усвојени на протеклим форумима данас су саставни део планских докумената доносиоца одлука у Босни и Херцеговини. Ове године теме су: Регионалне интеграције БиХ, Берлински процес и Отворени Балкан. Са партнерима из ПКВ желимо да заједнички организујемо одређене делове Форума, као и да повећамо број учесника. Ове године разматраћемо и тему енергетике, зелене енергије,

Бошко Вучуревић (десно) и Горан Рачић након потписивања Споразума

инфлацију, раст цена некретнина. Све теме које се тичу грађана који живе у региону. Република Српска је остварила прошле године веома значајну спољнотрговинску размену са Републиком Србијом, а артикал који се највише извозио била је енергија – истакао је Рачић.

М. Мектеровић

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА ГОП БЕОГРАД

За председницу изабрана Ружица Белановић

Изборна скупштина Градске организација пензионера Београд (ГОП) одржана је 9. фебруара ове године, у седишту организације. Поред 52 делегата УПО-а и ГУП-а, Скупштини су присуствовали и гости: Драган Ђурђевић, представник Градске управе града Београда, Драган Петковић, секретар Савеза пензионера Србије, и Владимир Јестратијевић, председник Покрета трећег доба Београда.

На Скупштини су усвојени Извештај о раду за 2022, Програм рада за наредне четири године, као и пречишћен текст Правилника о Доброволном фонду солидарности, који је у многим случајевима био прави спас за чланове. У вези са Фондом солидарности предложени су још неки новитети који би додатно допринели његовој промоцији, али и олакшали несметано функционисање.

Присутнима су се обратили и гости. Драган Ђурђевић је навео да му је велика част што присуствује Изборној скупштини.

Излагање Ружице Белановић

– Ваша организација је од великог значаја за град Београд и очекујем да ће наша сарадња бити добра као и свих претходних година – истакао је представник градске управе.

Драган Петковић се осврнуо на тешке тренутке после смрти председника ГОП-а Василија Белобрковића, које је на срећу руководство, на челу са в. д. председника Ружицом Белановић, успело да превазиђе

на најбољи и најпримеренији начин и да реализује све планиране активности.

Досадашњи органи ГОП-а којима је истакао мандат разрешени су дужности и изабрани су нови. За председницу је једногласно изабрана досадашња в. д. председника Ружица Белановић.

– Ја вас све доживљавам пре свега као пријатеље и надам се да ћемо и убудуће наставити да

сложно радимо ка остварењу циљева. Сада имамо пун мандат од четири године што нам даје прилику да урадимо много тога и да, уз вашу подршку и помоћ, једну јаку организацију као што је ГОП претворимо у још снажнију и јачу – захвалила је присутнима нова председница.

За потпредседнике су изабрани Слободанка Цеца Илић, Слободан Ребић и Петар Николић, а за секретара Александра Нешић. Изабрани су и нови чланови Извршног и Надзорног одбора, као и чланови Скупштине САПЕНС-а, те предложени кандидати за органе САПЕНС-а.

Истакнуто је да ће у наредном периоду акценат бити на још организованијем раду општинских удружења, помоћи у спровођењу њихових програма, на организовању разних друштвених, културних и спортских активности које ће окупљати што већи број пензионера, а нарочито на организованој контроли здравственог стања пензионера.

Драгана Лукић Лазовић

ПРОТОКОЛ О САРАДЊИ ТОБ-А И САВЕЗА СЛЕПИХ СРБИЈЕ

Наставак успешног партнерства

У оквиру 44. Међународног сајма туризма, Савез слепих Србије и Туристичка организација Београда, 24. фебруара ове године, званично су потписали Протокол о сарадњи.

Протокол су потписали директор ТОБ-а Миодраг Поповић и Јелена Стојановић, секретар Савеза слепих Србије. Поповић је истакао да је потписани споразум само доградња и до тада одличне сарадње, а у Савезу слепих наводе да су тиме желели да укажу и на значај успостављања међусекторске сарадње и партнерства

Јелена Стојановић и Миодраг Поповић

између организација особа са инвалидитетом и представника пословног и јавног сектора.

Савез слепих Србије је на Сајму туризма наступао на штанду ТОБ-а, а посетиоци су, поред

промо материјала и издања Библиотеке „Др Милан Будимир“, могли да виде и додирну 3Д макете неких симбола Београда: Победника, Храма Светог Саве, цркве Светог Марка и друге. Те експонате је, у оквиру пројектних активности, на 3Д штампачу израдила организација слепих са општине Палилула.

Приликом потписивања Протокола о сарадњи најављени су и бројни заједнички пројекти на чијој реализацији ће Савез слепих радити у сарадњи са Туристичком организацијом Београд.

М. Ј.

Више новца из градског буџета

Заменик градоначелника Новог Сада, Игор Црнобарац, и представници Координационог одбора особа са инвалидитетом града Новог Сада разговарали су, 13. фебруара ове године, у Градској кући, о темама важним за живот и свакодневно функционисање особа са инвалидитетом у овом граду.

– Град Нови Сад води одговорну социјалну политику и брине о свим својим становницима, а посебно о особама са инвалидитетом, између осталог и подржавајући рад организација које се њима баве. На данашњем састанку представници репрезентативних организација које се баве ОСИ информисали су нас о својим активностима, потребама и тешкоћама са којима се они или њихови чланови суочавају. Ти проблеми су велики и конкретни али ми имамо добру вољу и верујем да је само питање времена када ћемо их на обострано задовољство решити – изјавио је Игор Црнобарац.

Заменик градоначелника Новог Сада је истакао и да су средства из буџета града за финансирање или суфинансирање програма удружења грађана у области социјалне заштите који су од интереса за град сваке године већа и да за 2023. износе 67 милиона динара, односно седам милиона више него у претходној години.

Црнобарац је подсетио на то да је Заштитник грађана прошле године Новом Саду

Представници ОСИ на састанку у Градској кући

доделио награду за свеобухватно и континуирано деловање градских управа на развоју свих облика приступачности и социјалног укључивања ОСИ.

Представници Координационог одбора особа са инвалидитетом су захвалили на досадашњој подршци и спремности представника града да их кад год је потребно саслушају и изађу у сусрет њима и њиховим корисницима. Нагласили су да су овакви састанци важни за даље унапређење сарадње између репрезентативних органи-

зација и града, и да су заједничко деловање и стратешки приступ проблемима неопходни за побољшање положаја ОСИ у Новом Саду.

Састанку су присуствовале и новоизабрана чланица Градског већа за социјалну заштиту и бригу о породици и деци, Данијела Костић, саветница градоначелника Љиљана Коковић и председница Савета за особе са инвалидитетом, Соња Радаковић.

М. Мектеровић

ФЕСТИВАЛ ПРАВА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ЛЕСКОВЦУ

Инклузивност и социјална правда

Фестивал права и социјалне заштите 2023. назив је националне конференције одржане прошле недеље у Лесковцу на тему оствареност људских права корисника права и услуга социјалне и породично-правне заштите. Скупу је, поред бројних стручњака, присуствовао и Миомир Ђорђевић, државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Отварајући фестивал градоначелник Горан Цветановић (на слици) је истакао да читаво друштво треба да води рачуна о људским правима јер она осликавају квалитет живота, а да је град Лесковац одговорна самоуправа која је у протеклих осам година успела да обезбеди финансирање за многе услуге дефинисане градском Одлуком о социјалној заштити грађана.

– Поред финансирања проширених права социјалне заштите које пружају Центар

за социјални рад и Установа за одрасле и старије Лесковац, средствима из буџета града редовно се финансира рад свих регистрованих и лиценцираних организација и удружења које пружају услуге социјалне заштите – рекао је Цветановић.

Из градског буџета за 2023. за ту област издвојено је 272 милиона динара, око 27 милиона више него прошле године. При-

хватилиште за жене и децу жртве насиља у породици финансира град, који је уступио и простор у коме се прихватилиште налази.

Организатори скупа, Удружење правника социјалне заштите „Аргумент“, чије је седиште у Лесковцу, и Комора социјалне заштите, изразили су наду да ће ово стручно окупљање постати пракса, а за два дана колико је трајало детаљно су обрађене теме о заштити људских права, размењена су искуства, мишљења и информације које ће бити од значаја за даљи рад.

На скупу су додељене и захвалнице које су добили Удружење коморе социјалне заштите, Удружење Витезови осмеха за донацију хране за бебе Одељењу педијатрије Опште болнице Лесковац, Бизнис инкубатор из Крушевца, градоначелник Лесковца Горан Цветановић и Драгојло Минић из Трстеника.

М. Симовић-Максимовић

ВОЛОНТЕРСКИ СЕРВИС ЗВЕЗДАРА ПРОСЛАВИО 12. РОЂЕНДАН

Торта за хуманост и помоћ

Чланови Волонтерског сервиса београдске општине Звездара 14. фебруара пресекли су традиционалну рођенданску тарту и тако уз кратак уметнички програм који је извела МШ „Владимир Ђорђевић“ обележили пуних 12 година постојања и активног рада!

Протекле године обележили су хуманост, солидарност и труд да помоћ добију сви којима је потребна. Реализовани су програми подршке за више од 15.000 корисника, у трајању од око 77.000

радних сати за чак 32.300 услуга помоћи. Поред волонтера са Звездаре, у рад су укључени и суграђани са територија других београдских општина и Панчева. Волонтирају ученици, студенти, запослени, незапослени, пензионери. Најмлађи има 17 а најстарији 75 година.

– Позив је упућен свим суграђанима, и онима којима помоћ треба и онима који желе да

помогну. Највише нам се обраћају стара и немоћна лица и особе са инвалидитетом, дакле они којима је потребна подршка у свакодневном функционисању. Месечно имамо око 250 појединца, од тога је 50 корисника у кућним условима. То је уједно и најтежи програм али и драгоцен за све, јер када видимо да корисници мере време по терминима када волонтери долазе,

а не по Дневнику или Слагалици, онда је то драгоцено и за нас – каже координаторка Сервиса Радмила Урошевић.

Председник општине Звездара Владан Јеремић захвалио је свима који су осмехом изражавали емпатију и били ослонац многим грађанима свих ових година, посебно у годинама пандемије. Он је указао на значај постојања Сервиса, освр-

нувши се на бројна признања и награде које је Сервис добио.

– Посебно ми је драго да је рад препознат и бројна признања показују да смо на правом путу – рекао је Јеремић истакавши прошлогодишње признање „Светислав Милић – младима од срца“ које је Сервису додељено у области хуманитарног рада, мирне борбе за људска права, и за предан и посвећен рад свих чланова тима.

За 12 година у овом сервису било је активно више од 380 волонтера у шест дугорочних програма.

Осим помоћи у кућним условима, реализују се саветовалишта за појединце и породице, те низ креативних радионица: школе сликања, Урбани баштовани, Виртуелно путовање, Бонтон старења, школе кројења, шивења и плетења, декупажа, школе енглеског, компјутера и обуке сениора у коришћењу апликација на мобилним телефонима.

М. Симовић-Максимовић

Дванаести рођендан Волонтерског сервиса

ПРЕДСТАВНИЦИ ГОП-А СА ПРЕДСЕДНИКОМ ИО БАНКЕ ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА

Договор о будућој сарадњи

Састанак председника Извршног одбора Банке Поштанска штедионица, мр Бојана Кекића, са руководством Градске организације пензионера Београда и председницима општинских и гранских удружења пензионера, одржан је 23. фебруара у просторијама ГОП-а. Састанку, на коме се говорило о будућој сарадњи ГОП-а и Банке Поштанска штедионица, са циљем приближавања услуга и погодности које ова банка нуди свим пензионерима Београда, присуствовао је и председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић.

Новоизабрана председница ГОП-а, Ружица Белановић, истакла је да је ГОП велика

организација чију чланску карту поседује скоро половина београдских пензионера.

– За ову годину смо планирали бројне спортско-рекреативне активности, манифестације где можемо да остваримо лепу сарадњу са Банком ПШ, а како је она стратешки партнер САПЕНС-а чији смо ми члан, очекујемо да у наредном периоду закључимо протокол о сарадњи која ће бити успешна и убудуће – истакла је Белановић.

Председник Извршног одбора Банке ПШ, мр Бојан Кекић, нагласио је да је та банка стабилна институција, која је пензионерима пружа најповољније услуге те да није чудо што највећи проценат пензионера

Са састанка у просторијама ГОП-а

управо преко ове банке прима пензију.

– Увек сам потенцирао да смо ми првенствено банка пензионера, а када погледам лого ГОП-а мислим да имамо велику обавезу да будемо кишобран за све наше пензионере – рекао је Кекић и захвалио на поверењу.

На састанку су презентоване погодности које Банка ПШ пружа пензионерима: пензије унапред, велики број банкомата, картица Дина на рате, која пензионерима омогућава куповину на шест месечних рата, електронско и мобилно банкарство, кредит са осигурањем живота.

Д. Лукић Лазовић

Уметност насликана ексерима

На помен речи уметност углавном нам прво на памет падну слике Монеа, Рембранта, ван Гога, маестралне композиције Бетовена, Моцарта, Баха, књижевна савршенства Толстоја, Игоа, Андрића... и опште класична дела великана чије је стваралаштво обележило историју уметности. Али шта је заправо уметност? Током времена форме уметности, њеног изражавања али и схватања су се знатно мењале, а сваки уметник је настојао да је прикаже на неки свој начин.

Новосадска уметница Мери Мишић је спојила оно што се наизглед чини неспојивим – ексере као оличење грубих радова и суптилност уметности, а производ тога су заиста посебне тродимензионалне слике настале од ексера.

Ово је врло неуобичајен вид уметности, одакле идеја да од ексера правите слике?

– Идеја је дошла случајно. Једног дана сам додавала тати ексере док је правио ламперију у викендици, а онда сам у моменту погледала у кутију где су били и имала „визију“. Ексери су почели да играју, да искачу из те кутије правећи слику коју ми је остала у глави. То је уједно била и прва слика коју сам направила пре неких 30 година. Слика за коју сам јако емотивно везана, коју никад нисам и нећу продати и која је одредила даљи правац моје каријере и мог живота.

Ви сте први у нашем региону ко се бави овим видом уметности, каква је ситуација у свету?

– Сви који су ме интервјуисали кажу да нису пронашли никог другог ко ради овако нешто, да сам једина у региону и у Европи. Ја сам наишла на још једног уметника у свету који ради нешто слично. Ово што радим је заиста специфично, другачије. Ексери се генерално везују за мушкарце, а код нас су се и даље задржале предрасуде везане за мушке и женске

послове, тако да кад људи виде да сам ја (жена) аутор, истовремено се и изненаде и одушеве. Иначе, завршила сам Уметничку школу у Новом Саду, одсек дизајн графике, и чак и тада сам увек бирала камен, метал, стакло, тзв. „мушке“ материјале.

Како сте научили, развили технику прављења ових слика?

– Кад сам почела да радим искрено нисам имала појма шта ћу и како ћу. У то време, пре 30 година, није постојао интернет, а нисам имала одакле да научим јер нико то није радио. Све сам морала сама да испробавам: на којој подлози ћу радити, како ћу куцати, које ексере ћу користити. Занимљив је мој први одлазак у гвожђару – нисам имала представу ни колико ће ми нити каквих ексера бити потребно за слику па сам тако редом тражила по 100 грама од малих, од средњих, од великих ексера. Запрепашћени радник је на крају рекао: „Жено, није ти ово бомбоњера! Шта ће ти тако мало ексера?!“ Кад сам му одго-

ворила да желим да направим слику од њих, био је још зачуђенији. У почетку није било лако. Прво сам радила у стану, што није баш била срећна околност, што због боја – то су веома јаки мириси, који сметају, што због буке од лупања. Кад сам прешла у атеље, било је много лакше и мени и комшијама.

Да ли прво нацртате скицу по којој радите или како тече процес израде слике?

– Једино кад радим слику лога за фирме или нека слова, бројеве, прво нацртам скицу зато што то мора бити тачно одређених димензија и облика. Све остало радим из главе директно ексерима на подлогу. Прва фаза је да осмислим шта ћу да радим (имам већ толико слика у глави да вероватно за живота нећу стићи да их урадим), дођем у атеље, зависно од врсте слике коју радим бирам дрвени или метални рам, подлогу и онда креће сликање – ексерима. После се слика боји, ако је велика површина већом четком или спрејем, а чешће бојим сваки ексер

појединачно четкицом јер су ситнији. Поред боја користим и разне друге материјале и технике како бих слици дала посебну ноту. Често ме питају како знам на коју дубину да закуцам ексер – једноставно осетим. Чудно је то, али тачно знам колико треба да ударим да би се направили рељефи.

Колико је физички захтеван и напоран процес израде слика?

– Израда је врло физички захтевна и напорна. Једини алат који користим је чекић, тј. чекићи различитих величина зависно од врсте ексера. Постоји пнеуматски пиштољ за укуцавање ексера али је он за ексере исте величине што мени не одговара, јер не могу да добијем ефекат тродимензионалности и одговарајућу текстуру. Сигурно би ми тако било лакше пошто једна слика има и по 10.000 ексера, а то значи да ја док је правим ударим најмање 100.000 пута.

Радите по својим идејама или по наруџбини?

– Углавном радим по сопственим идејама јер ми је глава препуна идеја. Те слике излажем у атељеу тако да купци могу да изабере шта желе. Такође радим и по поруџбини, а од мотива купци углавном траже: хороскопске знаке, љубавне симболе, лабудове, сунцокрете, коње,... Једино не прихватам да радим ако ми се слика не свиђа. Просто не могу да радим ако не осетим повезаност са сликом, ако нема енергије. Ту нису битне ни паре ни ништа.

Какви су Вам планови за будућност?

– Немам неке афинитете према проширењу продаје, немам агресивну маркетинг кампању – ко ме види, види, а ни према изложбама иако сам излагала и у иностранству и код нас. Ја волим своје слике и то што радим и то ми је најважније. Радим због себе, у томе уживам, а шта ће будућност донети не знам.

Драгана Лукић Лазовић

БУЊЕВЦИ У СУБОТИЦИ ОБЕЛЕЖИЛИ ДАН ВЕЛИКОГ ПРЕЛА

Поштовање традиције и државе

Свечано и на начин који доликује прилици, буњевачка национална заједница почетком протеклог месеца обележила је један од четири национална празника, Дан великог прела. То је била прилика да се обележи и јубилеј – двадесет година постојања Националног савета буњевачке националне мањине.

Прослава обележавања важних датума протекла је уз сећање на прво јавно прело одржано 2. фебруара 1879. године када су се тада потпуно анонимни Буњевци, поносни на своје порекло, обучени у свечну народну ношњу представили јавности са жељом да покажу своје постојање. У томе су, како је током прославе више пута истакнуто, и успели те буњевачка заједница с пуним правом ужива положај који је стекла. Такође, изражено је и задовољство што негујући своју тра-

дицију поштују и државу која им је омогућила такав статус.

И овогодишње празновање обележили су избори за најлепшу прељу и најлепшу прељску песму. По оцени жирија и гостију,

најлепша је била Сара Шврака, док је најлепшу прељску песму „Нек се дивани“ написала Алиса Прћић Вуков.

Поред многобројних гостију, обележавању Дана великог прела присуствовали су и изасланик председника Републике Србије, Милорад Вељовић, посебна саветница потпредседнице Владе и министарке културе задужена за националне мањине, Алма Ризвановић, градоначелник Суботице Стеван Бакић, помоћник покрајинског секретара за културу и информисање и односе с верским заједницама, Милан Мицић, и председница Националног савета буњевачке националне мањине, Сузана Кујунџић Остојић.

Прослава је одржана у Суботици, граду у коме су у мају 2021. године буњевачки језик и буњевачко писмо уведени у јавни живот грађана када је и званично поред српског, мађарског и хрватског језика постао четврти језик у службеној употреби.

Марија Симовић-Максимовић

ПЕНЗИОНЕРКА МИЛИЦА АЛЕКСИЋ ПЕЧЕ НАЈБОЉУ РАКИЈУ У БАЉЕВАЧКОМ КРАЈУ

Шљивовица злата вредна

Поред породичне славе, традиционалног народног кола, певања уз гусле и злакуског лончарства, прошле године на Репрезентативну листу нематеријалог културног наслеђа УНЕСКО-а уписана је и српска ракија шљивовица. Ракијом се од давнина наздрављало у свечаним приликама и породичним слављима, са жељом за здравље и благостање.

У Србији постоји једна традиционална област која се по многим елементима културног идентитета разликује од других – област средњег тока Ибра и његовог поречја, оивичена планинама Копоник, Жељин и Голија, из времена Рима позната као Баљевачка област, која није чувена само по јунаштву и највећој српској хероини Милунки Савић

и заборављеној Милунки Главчић, него и по томе што у овој области ракију шљивовицу производе жене.

Милица Алексић, пензионерка из села Побрђа, иначе 18 година чланица Етно уметничког клуба „Черевски“, није једина жена у области Баљевца која припрема и пече ракију од шљиве, али јесте најтрофејнија и најчувенија. Од давнина су

У ПИРОТУ ДЕСЕТИ САЈАМ
ПЕГЛАНЕ КОБАСИЦЕ

Скоро као уметност

После скоро трогодишње паузе због пандемије корона вируса, 28. и 29. јануара ове године, у спортској хали „Кеј“, одржан је десети, јубиларни Сајам пиротске пеглане кобасице.

Сајам су отворили градоначелник Пирота Владан Васић и овогодишњи промотер, глумац Андреј Шепетковски. Како је Шепетковски био одушевљен оним што је видео и окусио, констатовао је да је пеглана кобасица незаменљив производ, јединствен и у свету, те јој је посветио и песму „Судба заносне кобасице“.

– Ово што ви радите са вашим специјалитетима је, чини ми се, права уметност, јер то мора да се уради са пуно душе и пуно срца – изјавио је глумац.

Победничка екипа Стојадиновић

Градоначелник Васић је истакао да је то одличан начин да пеглана кобасица, као и производи домаће радности пиротског краја, нађе пут до купаца, али и да се промо-

више сам град. Сајам пеглане кобасице посети између осам и десет хиљада туриста из готово целе Србије и региона, а највише из суседне Бугарске и Македоније што додатно

доприноси значају манифестације.

О најбољој кобасици, у конкуренцији 36 излагача, одлучивао је седмочлани жири, а титулу најбољег произвођача понела је екипа „Стојадиновић“. Друго место припало је тиму „Деда Нешина тајна“, а треће екипи „Деца знају зашто“.

На сајму је гошћа била и Ања Борак, Мис туризма Србије, која је истакла да не би могла да одабере победника да је била на месту жирија јер је, по њеној оцени, све било најбоље.

Манифестацију су организовали Туристичка организација Пирот и Удружење произвођача пиротске пеглане кобасице, под покровитељством града.

Стево Панакијевски

се овде женска деца учила свим пословима, а нарочито је то био случај у домаћинствима где није било мушке деце, као у кући родитеља Милице Алексић.

– Од малих ногу родитељи су ме учили да радим све послове јер нисам имала браће. Водили су ме у њиву да копам и орем, у ливаду да пластим, у шљивар да купим шљиве. Када је отац Станимир пекао ракију, била сам поред њега, помагала му и учила, насипала табарку водом, из качаре доносила провреле шљиве за печење, ложила „лепак“, односила џибру и гра-

дирала ракију – прича Милица Алексић.

Има скоро пола века како је она у овој причи, не само као жена која самостално пече ракију, него и вредна домаћица и један од најбољих куvara у мотелу „Ибарских рудника“. И сада као пензионерка у клубу „Черенски“ с великим успехом води радионицу за гастрокултуру. Поред спремања традиционалних српских јела из области Баљевца, старе Студенице и Рашке, Милица већ деценијама производи по старој рецептури овог краја и

врхунску ракију шљивовицу, учествује на сајмовима и ракијадама широм Србије и осваја златне медаље и пехаре. Тако је, као златна, шљивовица пензионерке Милице Алексић проглашена на Ракијади у Баљевцу, Сочаници, Врњачкој Бањи, Чачку, Горњој Трпчи, Грачацу и Копаонику. Чувена је у читавом рашком Ибру где нема веселја а да се не тражи ракија „побрђанка“ или „Мицина златна“.

А жена која производи најбољу ракију у том крају, Милица Алексић, има објашњење зашто је она „злата вредна“.

– Моја ракија је испечена од старе шљиве, округле, црвене ранке и од доцне маџарке. Треба сачекати да шљива добро сазри на грани и отрести је по сувом времену, а не млатити. Само здраве шљиве треба сакупљати, никако незреле и труле.

Онда, наводи Милица, шљиву треба стављати у чисте судове, најбоље у храстове дрвене каце. После врења од три недеље ова марљива пензионерка пече ракију. Како? Није нам открила, осим што „првенац“ не узима а ракију градира на 19 гради.

Миле Јаснић

НОВИНЕ НА ПОЉУ ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

Будућност је стигла

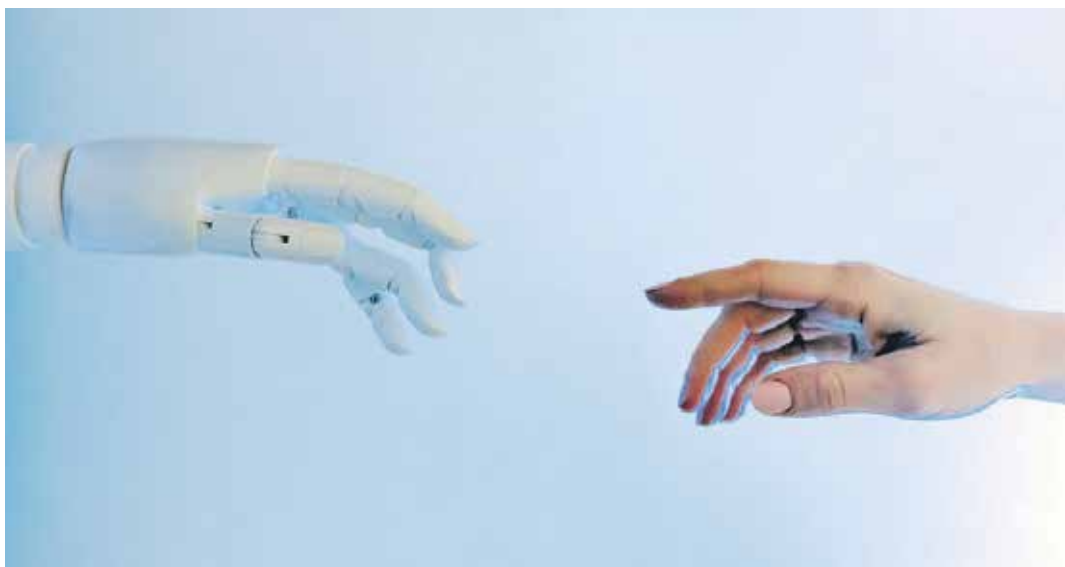
Последњих месеци сведоци смо великих промена које се дешавају у сфери развоја нових технологија. Живот већ одавно није исти када је о коришћењу информационих технологија реч, и готово да се не може замислити функционисање без паметног телефона, а већина послова без коришћења рачунара. Деца данас расту са новим технологијама и често делује као да су се родили научени да их користе – до те мере су нове технологије данас саставни део живота.

Једно од најновијих технолошких достигнућа, које је јавности постало доступно од 30. новембра 2022. године, јесте ChatGPT, програм вештачке интелигенције који је развила OpenAI, америчка компанија за истраживање и развој ове технологије. ChatGPT је заснован на GPT-3, најсавременијем моделу вештачке интелигенције за обраду језика. Има више од 175 милијарди параметара, што га чини једним од највећих језичких модела икада.

Главна карактеристика овог програма вештачке интелигенције је да генерише одговоре онако како би их дао човек. Може да одговара на питања из најразличитијих области, пише есеје, компонује музику, програмира, опонаша одређени стил писања, претвара прозу у поезију итд.

Програмиран је са огромним количинама текстуалних података да би разумео контекст, релевантност и како да генерише људске одговоре на питања. Способан је за више задатака, тј. има више од једне језичке функције, тако да може истовремено да се бави преводњем, сумирањем и одговарањем на питања.

Овај програм одговара у реалном времену, дакле веома брзо након што му поставите питање или задатак. Оно што га издваја од других технологија јесте његова способност да комуницира.

ChatGPT је у рекордном року постао права сензација и током прве недеље коришћења имао је већ више од милион корисника. Од момента пуштања у јавну употребу, за сада бесплатну, за коју је потребно само отворити свој налог, интернетом круже разне импресивне, комичне али и забрињавајуће преписке корисника са овим програмом. Иако на моменте делује да је свемогућ, и те како има и ограничења, па га треба користити уз опрез и проверавање тачности информација.

Без намере да овом приликом улазимо у комплексну анализу на који начин ова технологија функционише, чињеница је да се на њеном креирању и тренирању ради годинама, и да пуштање у ширу употребу такође има за циљ унапређење њеног функционисања, исправљање недостатака који се у коришћењу уоче, и унапређивање рада у сваком смислу.

И док је, с једне стране, доминантна фасцинираност оваквим напретком технологије, продуктом људске генијалности, одушевљење могућностима нове апликације и брзином у којој може да обради огромну количину информација за коју би човеку били потребни дани истраживања, да напише стручан текст, песму у задатом стилу итд., са друге стране јавља се

забринутост на више нивоа и отварају се многа питања. Да ли вештачка интелигенција може да се злоупотреби, да нанесе штету, да се отргне контроли? Да ли може ускоро да „преотме“ многе послове које човек данас обавља, завршавајући их брже, а временом можда и квалитетније? Како спречити потенцијалне злоупотребе у систему образовања у виду плагирања радова на разним нивоима?

Ни највећи стручњаци у овој области не могу са прецизношћу предвидети у ком правцу и којом брзином ће развој вештачке интелигенције даље ићи, али постоји сагласност о томе да свему треба одговорно приступати, уз добро регулисану законску регулативу, поштовање етичких норми и правила, у циљу опште добробити.

Иако и све више припадника старијих генерација у великој мери користи нове технологије, значајан је и број оних којима је њихова употреба и даље страна и превише сложена.

Имајући то у виду, а у контексту овако убрзаног технолошког развоја, пада на памет једна занимљива паралела. Деведесетих година била је популарна француска научно-фантастична комедија „Посетиоци“, у којој племић и његов слуга из средњег века, тачније из 1123. године, грешком

чаробњака, уместо у прошлост, бивају послати у будућност, у модерну Француску 1993. године. Овако велика временска и културолошка разлика главни је извор свих невоља и комичних ситуација у које јунаци упадају.

Иако не баш у тако екстремној мери, брзина којом се свет данас мења чини да се повремено осећамо као „посетиоци“ у сопственом времену. Нови изуми сасвим сигурно ће бријесити досадашње границе света и другачије га обликовати. У нади да ће нам нове технологије живот учинити лакшим на много начина, одменити нас на неким понављајућим дуготрајним пословима, али и оним тешким и опасним по здравље и живот, остаје нам да ширимо видике и користимо све погодности које нам овај напредак нуди, у свакој фази која буде долазила. И уместо да се осећамо уздрмани брзим темпом развоја вештачке интелигенције, треба да имамо на уму да су ови програми скуп изузетно велике количине људског знања, одлични истраживачи и извори идеја које је осмислио и истренирао човек, односно да је све што знају резултат људског ума и рада и да, у крајњем, сва изузетност ових програма јесте у самом човеку.

В. Кадиф Станковић

Срећа од живљења, не од тражења

Финска предводи и најновији Светски извештај о срећи за 2023. годину, и то је више очекивана вест него изненађење пошто је ова земља деценију на листи међу првих пет а већ шести пут заредом и званично најсрећнија. На новој листи нордијски низ од првих седам срећних земаља прекинула је само Швајцарска на трећем месту.

Да подсетимо, Мрежа за одрживи развој УН сваке године објављује нови извештај у коме се 150 земаља (146 у 2023) оцењује на основу фактора који доприносе срећи, као што су бруто домаћи производ по становнику, социјална подршка, очекивано трајање здравог животног века, добротинство, односно великодушност опште популације и перцепција нивоа корупције. Сунце и лепо време, супротно очекивању, немају велики утицај на осећај личне среће, што потврђује и податак да већ годинама последња места на листи држе земље из жарког појаса. Кад смо код листе да кажемо и да се Србија ове година налази на 47. месту (прошле године је била 43), а од бивших република СФРЈ срећнија од нас је само Словенија на 29. позицији.

Сам поступак рангирања се заснива на извештајима о проценама испитаника о њиховим индивидуалним животима, дакле на персонализованијем приступу који се више фокусира на лична осећања него на економске и друштвене индикаторе. У том смислу би се могло закључити да најсрећнији људи на свету живе на ниским температурама, пливају у хладним водама и плаћају високе порезе.

Финска има јаку економију, гарантовану здравствену заштиту, једну од најбољих образовних услуга (школовање је бесплатно), приступачно становање. Ипак, најчешће питање и даље је – шта људе који живе у северном углу света, са хладном климом и шест месеци зиме и мрака, чини тако изузетно задовољним својим животом. За почетак, Финци знају како да активно користе своје време. Према истраживању из 2021. године, 87 одсто њих је навело да им је природа

важна јер им пружа душевни мир, енергију и опуштање. Они, како кажу, прихватају јединствени дух снаге за напредовање у тешким временима, који се за њих често манифестује кроз временске прилике. Уместо да чекају топао сунчан дан, многи Финци свакодневно вежбају одлазећи по било ком времену на брзу шетњу или возњу бициклом, или да проведу време у природи. Те једноставне свакодневне активности су оно што их чини срећним – они цене мала задовољства у животу, у складу са финском изреком из наслова.

Познаваоци прилика и живота тамо кажу такође да Финци имају тенденцију да узимају живот какав јесте – особина која добро дође у тешким временима. Поред тога, и још важније, негују снажан осећај грађанске солидарности и међусобног поверења у заједници, који им је, између осталог, помогао у успешној навигацији епидемије ковида 19.

У поређењу са великим делом западног света, Финска радије бира опуштенији и мирнији начин живота. Њихова култура се фокусира на сарадњу, а не на такмичење, а људи се осећају сигурно и не брину за спољни свет на исти начин као у многим другим нацијама. То им, кажу, даје изузетну отпорност да се носе са животом и са проблемима.

Још један фактор који Финску чини различитом од већине западних земаља је једнакост, која се претвара у могућности за све

без обзира из ког друштвеног и економског миљеа долазе. Финска има веома велику средњу класу и веома мало сиромашних. Богати у Финској су такође стидљивији у показивању свог богатства – „ако сте срећни, требало би да то сакријете“, каже друга њихова изрека.

Још једно одлучујуће мерило за срећу у недавном Извештају било је колико су се људи осећали безбедно. Финска се и ту показала веома добро због ниског нивоа криминала. Деца често иду јавним аутобусом у школу и играју се напољу без надзора. Финци бирају да верују једни другима и цене искреност. Ако заборавите лаптоп у библиотеци или изгубите телефон у возу, можете бити сигурни да ћете га добити назад. Експеримент са „изгубљеним новчаником“ прошле године је тестирао поштење грађана тако што су остављена 192 новчаника у 16 градова широм света. У Хелсинкију је 11 од 12 новчаника враћено власнику.

Дакле, финска срећа можда није толико јавна али је темељна и постојана. И изграђена на уважавању друштва које јавно добро ставља на прво место. Можда се не подудара много са уобичајеним сном о личном успеху за дивљење, али фински рецепт за срећу очито обезбеђује живот у земљи у којој нико не мора да брине о основним потребама, од здравствене заштите, образовања или сигурног посла. И то им је очигледно довољно.

М. Јовановић

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ЉУБОВИЈА

Годину обележили излети и дружења

Пензионери Љубовије протеклу годину искористили су за бројна путовања, излете и дружења са колегама из окружења.

За своје чланове љубовијско Удружење пензионера организовало је 12 једнодневних излета до фрушкогорских манастира, бања и других културно-историјских локалитета. Највише су се дружили са пензионерима из Ариља, Аранђеловца, Бајине Баште, Братунца из Републике Српске... Боравили су у Ариљу где се окупило више од 500 пензионера из 20 удружења из региона, као и у Аранђеловцу где је било око 300 званица.

За славу Покров Свете Богородице, у октобру, љубовијско удружење угостило је пријатеље из 15 градова, а амбициозни председник Драган Милановић напомиње да ће у овој години наставити са корисном праксом, јер су се људи, како каже, после пандемије ужелели да путују и да се међусобно друже.

– Обележили смо новогодишње и божићне празнике, а за православну Нову годину дошли су нам гости из Пецке и Осечине. Традиционално организујемо Светосавски турнир у шаху, са 60 учесника, на коме су играла и четири велемајстора. Презадовољан сам бројношћу наших чланова и испољеном енергијом, а у томе посебно предњаче жене. Свакодневно зову, интересују се за

Чланови Удружења пензионера из Љубовије

наредне акције, знају да направе лепу атмосферу, неуморне су у игри и песми. Тврдим да једини поседујемо сопствени ресторан који нисмо издали трећем лицу и захваљујући популарним ценама пића свакодневно можемо да угостимо педесетак чланова – похвалио се Милановић и истакао добру сарадњу са локалном самоуправом.

Поред дружења и путовања, велика пажња у удружењу поклања се збрињавању социјално угрожених пензионера.

– Од Фонда ПИО добили смо 171.500 динара, издвојили још 50.000 из наших средстава и поделили 170 хуманитарних

пакета, појединачне вредности од 1.300 динара. Ко год се пријавио, није био одбијен и да је било још заинтересованих, пронашли бисмо начин да их обрадујемо. Организујемо и куповину основних намирница које се плаћају на одложено. Посредством Републичког фонда ПИО у бањама је боравило 48 наших чланова – каже председник удружења Драган Милановић.

Иначе, Удружење пензионера Љубовија окупља око хиљаду чланова, односно једну трећину од укупног броја пензионера колико их живи у граду на обали Дрине.

Милан Ашковић

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ГРАЧАНИЦА

Светосавски шаховски турнир

У организацији Општинске организације пензионера, у Грачаници је одржан први Светосавски турнир у шаху. Турнир је окупио 20 најбољих шахиста из централног дела јужне српске покрајине, а играло се по швајцарском систему у седам кола. Било је веома напето до последњег кола, а најбоље познавање древне игре показао је Слободан Максимовић из Словиња код Липљана, који је остварио пет победа и један реми. Исти резултат имао је и Љубиша Петровић из Добротина, али је по Бухолцу прво место припа-

Са првог Светосавског турнира у шаху у Грачаници

ло Максимовићу. Са пет поена треће место заузео је Сретен Недељковић из Бадовца.

За први шаховски турнир чланова УП Грачанице владало је велико интересовање, али је

због просторних и техничких могућности број учесника био органичен на двадесет. Одзив и интересовање љубитеља шаховске игре добра су основа да овај турнир, посвећен великом православном празнику Савиндану, прерасте у традицију и буде у годишњем календару активности УП Грачаница, које окупља више од 1.300 чланова.

Учесници турнира нису крили задовољство због учешћа, а своје дружење наставили су уз послужење и забаву у Клубу пензионера у Грачаници.

В. Стојковић

Један од првих сусрета у Градском удружењу пензионера Сомбор почетком нове календарске године, са чланицом овог удружења, драмском уметницом и сликарком Љиљаном Томић Марковиновић, доноси очекиван степен пораста расположења.

Присетили смо се свих представа када је у ансамблу Народног позоришта Сомбор обележила „златно доба“ сомборског театра. Прва је у великој држави играла кабаретске представе, мјузикле, па смо питали Љиљану шта је то за њу значило, јер се истицала и захваљујући сјајном гласу.

– Ти кабареи, сатирични, најчешће на теме непревазиђеног Душка Радовића, памте се и данас јер су теме актуелне, људи ми на улици кажу: „Хоћемо поново“. Увек кроз такве представе се могло нешто научити, освестити неке проблеме и ситуације у животу. Гостовали смо по целој бившој Југославији, многим европским државама, стигли смо и до Бразила – наводи Љиљана.

Свој друштвени ангажман употпунила је и тиме што се одмах укључила у новоформирану групу сомборских јавних радника „е-МИ“, 25. новембра прошле године,

РАЗГОВОР СА ВИШЕСТРУКОМ УМЕТНИЦОМ У ГУП СОМБОР

Потписивање јер слике воли и да поклони

Живите живот, године су само бројке

поводом Међународног дана борбе против насиља над женама.

Приватно, популарна Љиљана са сомборским адвокатом и музичарем, Звонком Марковиновићем, чини годинама

узoran пар, зову их, наступају заједно.

– Мој муж је сттирао у једној Брехтовој представи. Углавном, нашли смо се ту на сцени нас двоје. И од сцене смо и кренули у живот...

И онда се десило оно „друго ја“ – 2005. сам отишла у пензију и открила да имам дара за сликање. Ишла сам код Тање Димитријевић, познате сомборске академске сликарке, на часове у њен студио. Сад сам прешла на апстрактно сликарство и ту сам се задржала – прича Љиљана.

Баш годину за нама памтићемо и по томе што је имала своју прву самосталну изложбу као чланица „Ликовне групе 76“, Удружења ликовних стваралаца Сомбор, а њене слике краће данас просторије Градског удружења пензионера.

Порука добре кондиције и здравог изгледа код Љиље је јасна.

– Тајна је у томе што волим живот. Волим људе, волим да сам активна, да се крећем, увек нешто радим, одазивам се и на позиве културно-уметничких друштава да им режирим представе у драмским секцијама, идем на пробе редовно и певам у хору ГКУД-а „Раванград“. Нисам од оних који се затварају у кућу, дружим се пуно, ето, живим живот. Порука је то – живите живот, волите га. Време не постоји, године су само бројке – поручује Љиљана Томић Марковиновић.

Синиша Стричевић

КУД „СУНЧАНА ЈЕСЕН“ ОБЕЛЕЖАВА 15 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

Увек весели и активни

Културно уметничко друштво „Сунчана јесен“, које чине књажевачки пензионери, постоји већ 15 година и броји тридесетак чланова. Оно што ову веселу дружину чини изузетном јесте ентузијазам са којим долазе на пробе и састанке, активно учествују у раду клуба и наступају на свечаностима и манифестацијама.

Друштво иде на разна такмичења, догађаје, а прошла година је била посебно берићетна јер су, како кажу, учествовали на једанаест програма – између осталих, на Осмомартовској чајанки, Данима јоргована, обишли су два геронтолошка центра, учествовали у четири села

на Михољданским свечаностима, као и на манифестацији „Молитва под Миџором“, где су стални гости и сарадници.

– Раније смо се такмичили и припремали стара јела, а сада већ мање, али са својим културно-уметничким програмом увек учествујемо. Ове године учествовали смо на Караџину, врло добро сарађујемо са Удружењем Савеза бораца и сваке године одлазимо на Караџин и имамо посебан програм – каже Стаљинка Беба Милић, председница КУД „Сунчана јесен“.

Чланови овог друштва имају пробе два пута недељно у просторијама Удружења пензионера Књажевац, а посебно

су срећни када се за њихов рад чује. Како каже Беба Милић – сваки чланак, свака појава на телевизији људима доноси радост, а након 15 година продуктивног рада, пожелели

су да све програме са наступа преточе у једну књигу у којој ће бити записана имена свих 140 чланова од почетка формирања њиховог друштва.

И. Вуликић

МИРИЈЕВО

Весели старт у 2023.

У склопу својих активности Удружење пензионера Старо Миријево Треће доба је 6. јануара ове године, заједно са старешином цркве Свети Илија у Миријево и другим учесницима, организовало обележавање Бадње вечери. Председник удружења, Душан Матић, је унео бадњака у цркву а после литургије, заједно са оцем Бориславом Петрићем, и запалио бадњака у црквеној порти.

Тринаестог јануара, у просторијама МЗ Миријево, Удружење је за своје чланове организовало дочек Српске нове године. Дочеку је присуствовало 95 чланова који су уз добро печење, пиће и живу музику у одличном расположењу дочекали и ову Нову годину. Дружење је трајало до раних јутарњих часова.

А крајем јануара прославили су и рођендане пензионера рођених у том месецу. Овога пута рођендан је славило 48 чланова, а заједно са слављеницима уз роштиљ, пиће, рођенданске торте и музику оркестра Мите Иванова веселило се 85 пензионера.

Д. М.

АЛИБУНАР

Свети Трифун обележен у Дому пензионера

На дан Светог Трифуна у Дому пензионера у Алибунару уприличено је пригодно дружење на коме су се, уз коктел и посету и подршку председнице општине Зоране Братић, окупили представници месних организација пензионера из неколико места у општини.

Како кажу, циљ је да се у Дому пензионера људи поново окупљају и друже као некада када су представници треће доби ту излазили, играли шах, домине, дружили се. Овог пута се певало и играло, а за добар штимунг су била задужена и два хармоникаша.

Поред повећања пензија, добра вест је у Алибунару и да је једном броју пензионера са најнижим примањима протеклих дана подељено огревно дрво, а у току је и подела сухомеснатих производа и меса на одложено плаћање.

Пензионери планирају и организовање екскурзија, посете војвођанским дворцима и каштелима, као и припрему за Окружне спортске игре које ће се у мају одржати у Пландишту. **Ф. К.**

СВРЉИГ

Пријављивање за бесплатну рехабилитацију

У просторијама Удружења пензионера Сврљиг у току је упис пензионера за десетодневни рекреативни одмор о трошку Републичког фонда ПИО.

Према речима председника Удружења Славише Матејића (на слици), влада велико интересовање и очекује се око 300 пријава. Највеће интересовање је за Нишку, Врањску, Врњачку и Соко бању. Прошле године 64 пензионера из сврљишког краја, свих категорија, користило је бесплатни рекреативни одмор у бањама Србије.

Ове године, имајући у виду лимит, висину пензије до 37.809 динара, скоро половина пензионера из Сврљига испуњава услове, али места нема за све.

Упис траје до 2. марта и онда ће комисија одлучивати и направити ранг листу корисника. По објављивању коначне листе, пензионери ће моћи на опоравак, што ће много значити за здравље најстаријих суграђана.

С. Ђ.

ВРАЊЕ

Косметско одличје Сунчици Денић

Културно-просветна заједница Косова и Метохије, за изузетан допринос у образовању, наградила је плакетом „Ђорђе Лекић“ књижевницу из Врања проф. др Сунчицу Денић (на слици), ауторку два романа и седам збирки песама.

У беседи у Грачаници добитница престижне књижевне награде навела је да је поносна на свој просветно-педагошки рад на Косову и Метохији.

– Свој радни век провела сам учећи и поучавајући друге. Најпре у школама на Косову и Метохији, а потом током више од 30 година на Учитељском факултету, сада Педагошком факултету нишког Универзитета. Та врста јавног показивања пред онима који желе или не желе да виде и чују то о чему је реч, потом до прихватања научног и примењивања у својим пословима и животима, најтежи је задатак. И најлепши, ако иза тога са достојанством носимо потврду о битности и успешности наставничког посла. Један од оних који је то носио, али и преносио својим радом и преко драгоцених књига несумњиво је проф. др Ђорђе Лекић – рекла је Сунчица Денић.

Доктор књижевности Сунчица Денић, која је сада пензионерка, пише поезију, прозу, књижевну критику и есеје. У децембру прошле године од Удружења књижевника Србије добила је и плакету са ликом Симе Матавуља.

В. П.

БАЈИНА БАШТА

Пензионери славили Српску нову годину

Још једном је Удружење пензионера из Бајине Баште положило испит кад су у питању друштвене и забавне манифестације. Вредно руководство, на челу са председником Недељком Ракићем, и овај пут одлично је организовало дочек Српске нове године, 13. јануара, у сали „Звезда“, у Бајиној Башти.

На веселој прослави окупило се око 300 пензионера и пензионерки из Бајине Баште, Ужица, Љубовије, Зворника, Сребренице, Склана, Братунца, Милића и Власенице. Са њима су били и представници УБНОР-а општине Бајине Башта.

Први човек бајинобаштанских пензионера, Недељко Ракић, поздравио је присутне и пожелио им све најбоље у Новој години.

– Идемо у разна места али нам је овде, код наших побратима, најлепше. Све је било на нивоу, од дочека, атмосфере, вечере, музике, до испраћаја – рекао је Лука Јовановић, председник Удружења пензионера из Братунца.

Највеселије је било на подијуму за игру. Невероватно је али истинито да су припадници трећег доба непрекидно плесали, певали и играли коло.

– Презадовољни смо. Ја сам се наиграо као ретко кад. Понела ме атмосфера па сам више провео у игри него за столом. Боже здравља, ето нас опет до године – задовољан је био и Ђорђе Бралушић из Ужица.

М. А.

СМЕДЕРЕВО

Формиран Клуб пензионера „Желвоз“

У компанији „Желвоз“ д.о.о Смедерево, највећем произвођачу и ремонтеру железничких вагона у Србији, захваљујући изузетном разумевању менаџмента, формиран је Клуб пензионера „Желвоз“.

Како је на оснивачкој конференцији клуба истакао председник компаније Зоран Рајић, пензионери дају врло значајан допринос развоју компаније, тако да формирање клуба и стварање услова за њихово организовано деловање има пуно оправдање.

На конференцији су донета Правила о раду Клуба и изабрана управа са председником Слободаном Милетићем и секретаром Владимиром Павловићем.

Ово је за сада редак пример, можда и јединствен у савременим приликама, али надајмо се да ће их бити још. Све то зависи од људи, њиховог разумевања и добрих намера, кажу у новоформираном клубу пензионера.

Т. О.

НИШ

Утисци из Софије

Чланови Удружења пензионера Полицијске управе Ниш били су почетком фебруара у гостима код својих колега, пензионера полиције у Софији.

Како наводе, уз пребогату вечеру и добру музику веселило се до касно у ноћ.

На госте из Ниша, Пирота, Димитровграда и Републике Српске посебан утисак оставио је простор у коме је славље одржано. Ресторан

у старинском стилу, за данашње време неуобичајен, који плени лепотом из давних времена, а на зидовима од дрвета осликана читава историја Бугарске. Тако су се нишки пензионери из Софије вратили задовољни и пуни утисака.

С. Ж.

БЕОГРАД

Уз пензионере ПТТ-а весело и забавно

Чланови Удружења ПТТ пензионера Београда славе заједно све празнике и заједнички организују многобројна путовања по Србији и ван ње иако су свој радни век завршили у два различита предузећа, сада „Пошта Србије“ и „Телеком Србија“ а.д. Како кажу, успомене из времена када су сви радили у једном заједничком предузећу – ПТТ Београд, не могу да се обришу из мисли и срца па их негују и код нових чланова који им се придружују. Иначе, Удружење ПТТ пензионера је отворено и за пријатеље који су радили у другим фирмама које немају организована пензионерска удружења. Тако се, истичу, допуњују и шире међусобна пријатељства и познанства, и многима улепшавају пензионерске дане.

А тако су прославили и Светосавски бал, традиционално, 28. јануара, у хотелу „Палас“, уз добар мени и добру музику, срећни и задовољни!

Љ. Ч.

ВЕЖБАЊЕ У СТАРИЈЕМ ДОБУ

Покретом до осмеха

Сви знамо колико је кретање добро и здраво, те да је препорука да будемо што више активни. Али када смо спречени одређеним здравственим околностима или смо имали пад или неку интервенцију, треба бити посебно опрезан и наћи праву меру да би активност и вежбе биле корисне за нас. И, наравно, обавезно консултовати лекара.

Активности које се препоручују су лагана до брза шетња, лагани кардио тренинг трчања, пливања или вожња бицикла. Поред вежби за јачање, у старијем добу се највише практикују вежбе истезања.

Овде дајемо предлог вежби које безбедно можете радити сами код куће. Неке од њих можете изводити седећи на столицу, лежећи на кревету или стојећи и придржавајући се за зид. Увек можете пронаћи начин да вежбу прилагодите тренутним могућностима, а тако је и најбоље, да пратите и ослушкујете себе, своје тело, шта вам у датом тренутку прија. Ако нисте дуго вежбали, не брините, вежбе су једноставне и лаке за извођење. Обуците удобну одећу и можемо да почнемо.

1. За почетак, седите исправљених леђа, опустите рамена на доле, поглед право испред. Лагано окрените главу на леву страну и задржите положај пет секунди, вратите у почетни положај и поновите вежбу на другу страну. Урадите три пута на обе стране.

2. Исти почетни положај, али придржавамо левом шаком десно раме. Лагано спуштамо главу ка супротном (левом раме-

ну), задржимо положај пет секунди, поновимо на супротну страну. Урадите три пута.

3. Почетни положај је стојећи, руке поред тела. Спуштамо лево раме и шаку низ бочну страну тела док се супротна страна истезе. Задржати две секунде положај па поновити вежбу на другу страну. Извести три пута.

4. Седите исправљених леђа и вуците рамена назад и доле а руке отворите на страну и ван. Полако и пажљиво гурајте груди напред и горе док не осетите у том пределу истезање. Задржите положај пет до 10 секунди. Поновите вежбу пет пута.

5. Седите прекрштених руку и дланова на раменима. Без поме-

рања струка и кукова окрећите горњи део тела на леву страну колико можете и осећате да вам је пријатно, задржите положај пет секунди. Поновите на другу страну, урадите пет пута на сваку.

6. Седите исправљених леђа али да су одвојена од наслона док се рукама придржавате за стране столице. Подижите лево колено колико можете па лагано и контролисано спустите стопало на под. Поновите супротном ногом. Урадите пет пута сваком ногом.

7. Из седећег положаја са рукама опруженим низ тело подижите дланове напред испред груди, затим отворите руке на страну

у висини рамена па подижите обе руке горе. Вратите у почетну позицију и поновите пет пута. Обратите пажњу на дисање – док подижете руке удишите а кад спуштате издишите.

8. Вежба се изводи стојећи, ослоњени рукама о зид. Савијте десну ногу, левом искорачите за дужину стопала, држећи је испружену. Оба стопала треба да притисају под. Леви лист се истезе овом приликом, задржите положај пар секунди па поновите другом ногом. Урадите три пута.

9. У стојећем положају испред столице, где су ноге раздвојене, полако седајте на почетак придржавајући се за њу. Затим устаните и исправите се. Поновите опет и урадите пет пута, што спорије.

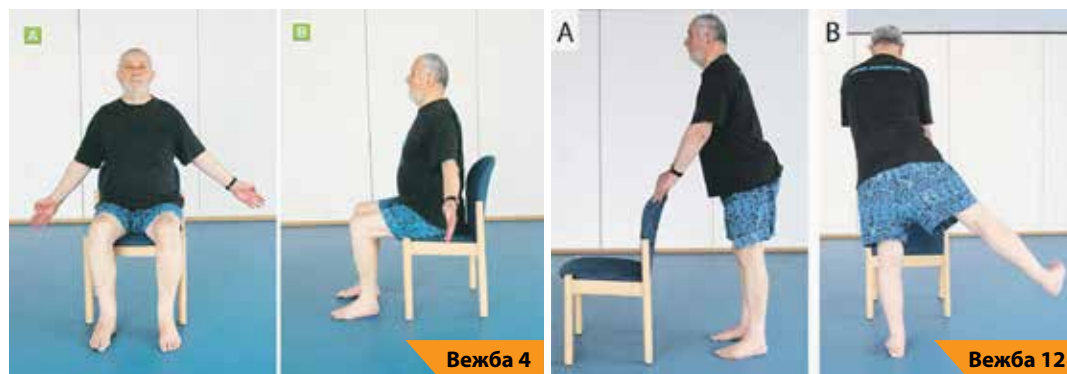
10. Држећи се за наслон столице радите получучњеве. Полако савијајте колена и спуштајте се до тачке пријатности. Држите леђа право за то време, па се вратите у почетни положај. Поновите пет пута.

11. Држећи се за наслон столице подижите се на прсте. Покрет треба да се изводи полако и контролисано. Поновите 5-10 пута.

12. Држећи се за наслон столице, подижите леву ногу на страну, до висине коју можете извести, али немојте померати кукове. Лагано спустите ногу па поновите исто са другом. Урадите по пет пута сваком ногом.

Током извођења ових вежби важно је да не задржавате дах већ да слободно и спонтано дишете. Тиме обогаћујете крвоток кисеоником и мање се умарате. Запамтите и да никад није касно почети са вежбањем, чак иако то раније нисте практиковали или сте направили велику паузу. Са годинама се губи мишићна маса и тонус те покрети постају спорији а тело подложније повредама. Вежбање нам у томе може доста помоћи. За овакав тип вежби није потребно много мењати устаљену рутину, а побољшање на физичком и психичком плану ће се осетити већ после неколико тренинга.

Љупка Адамовић

Поновно одређивање пензије

? М. М., Петровац на Млави: Да ли ПИО фонд од 1. 1. 2023. године без сагласности власника фирме, односно запосленог лица, сваке године ради нова решења и износ пензије и у обзир узима и остварену зараду након пензионисања? Да ли се новим обрачуном пензија може умањити?

Одговор: Фонд ПИО не врши поновно одређивање пензије по службеној дужности, већ искључиво на захтев корисника пензије, без обзира на то у коју врсту осигурања је корисник пензије ступио након стицања пензије (самостална делатност или запослење). Висина пензије се може поново одредити под условом да је корисник пензије био у осигурању најмање годину дана и да је у моменту доношења захтева ван осигурања.

Износ пензије након прерачуна може да буде виши или нижи од првобитно утврђеног. Уколико се догоди да је нов износ пензије нижи, кориснику се утврђује повољнији износ. Из тог разлога корисници пензије који су били у осигурању или су се бавили самосталном делатношћу више од годину дана не треба да брину уколико затраже поновно одређивање пензије јер је Фонд ПИО дужан да кориснику исплаћује повољнији износ пензије.

Увећани додатак за ТНП

? К. М., Прељина: Инвалидски сам пензионер од 2020. године. Од прошле године ми је признато и право на новчану накнаду за туђу негу и помоћ. Интересује ме да ли имам право да примам и увећани додатак за туђу негу и помоћ пошто ми се здравствено стање погоршало?

Одговор: Корисник који је по прописима о ПИО остварио право на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица, може остварити право на увећани додатак за помоћ и негу ако испуњава услове из Закона о социјалној заштити. По Закону, право на увећани додатак за помоћ и негу може да оствари лице које има утврђен проценат телесног оштећења 100 одсто по једном основу или ако има органски трајни поремећај неуролошког и психичког типа,

као и лице код кога је утврђена потреба за помоћи и негом, а које има више оштећења, с тим да ниво оштећења износи 70 и више процената по најмање два основа.

Захтев се подноси надлежном центру за социјални рад према месту пребивалишта корисника пензије, који одлучује о праву и врши исплату увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, као орган надлежан за спровођење Закона о социјалној заштити.

Посебан стаж

? Ј. Ђ., Бечмен: У закону је наведено да жена има право да јој се дода једна година стажа у случају када је родила двоје деце - чл 60. Када се додаје једна година стажа, на који начин се остварује наведено и који коефицијент се обрачунава за годину стажа која се додаје?

Одговор: Најпре напомињемо да се остваривање посебног стажа по основу рођења једног, односно два детета, у складу са чл. 60, став 2 Закона о ПИО, примењује од 1. 1. 2032. године. Посебан стаж није исто што и стаж осигурања, јер тај период није проведан на раду и нема плаћених доприноса. Посебан

стаж се не узима у обзир приликом утврђивања услова за остваривање права на пензију али се узима у обзир приликом утврђивања укупног пензијског стажа (збир стажа осигурања и посебног стажа) за обрачун износа пензије. На тај начин посебан стаж утиче на повољнији износ пензије.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Породична пензија из Словеније

? В. А., Александровац: Оба родитеља су корисници пензијског фонда Србије, отац је преминуо а примао је пензију и из Словеније. Да ли мајка може да наследи само ту пензију из Словеније, а при томе да задржи своју? Која је процедура?

Одговор: Према Закону о ПИО Ваша мајка може да оствари право на породичну пензију у Словенији, а да у Србији задржи и користи своју личну пензију. О праву на породичну пензију одлучује словеначки орган прем њиховим законским прописима. Потребно је да Ваша мајка поднесе захтев за остваривање права на поро-

дичну пензију по смрти корисника пензије. Захтев се подноси на прописаном обрасцу који се може одштампати са сајта Фонда www.pio.rs, а на обрасцу захтева је наведен списак документације коју је потребно приложити уз захтев. Захтев се подноси филијали Фонда која је надлежна према месту пребивалишта Ваше мајке.

Могу ли корисници накнада да раде

? М. С., Крушевац: Да ли особе које су корисници накнаде за туђу помоћ и негу или које су са телесним оштећењем могу да буду у осигурању?

Одговор: Корисници новчане накнаде за помоћ и негу другог лица, као и особе са телесним оштећењем могу да буду у осигурању, тј. радно ангажоване, јер постојање

потребе за помоћи и негом другог лица, као и одређени проценат телесног оштећења не подразумева да та лица имају и потпуни губитак радне способности.

Уплата доприноса по члану 15

? О. Ј., Кучево: С обзиром да сам осигурана по члану 15, а тренутно обављам посао и поседујем ауторски уговор, интересује ме да ли можемо и послодавац и ја да уплаћујемо доприносе по члану 15, како бих имала већу пензију?

Одговор: Право на самосталну уплату доприноса по основу члана 15 Закона о ПИО имају лица која нису обавезно осигурана у смислу Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Својство осигураника по члану 15 престаје закључивањем уговора о делу, ауторског уговора и сл. за који се прима уговорена новчана накнада јер

је послодавац у обавези да Вас пријави на осигурање и плаћа доприносе за пензијско и инвалидско осигурање на уговорену новчану накнаду. Дакле, не постоји могућност да паралелно обављате послове по ауторском уговору и вршите уплату доприноса по чл. 15 Закона о ПИО, да бисте обезбедили већи износ пензије.

УКРШТЕНИЦА

АУТОР: РЕДАКЦИЈА	ДЕЧЈА ПЕСМА ПРЕД СПАВАЊЕ	ДРВО, ДЕБЛО	ИТАЛИЈАНСКИ ПЕСНИК, ТОРКВАТО	ГЛАВНИ ГРАД ГРЧКЕ	ГЕОДЕТСКИ ИНСТРУМЕНТ	ТРОПСКА БИЉКА, АКАНТ	ЛЕКОВИТА БИЉКА
БУНА, ПОБУНА							
НАУКА О РАВНОТЕЖИ СИЛА							
НЕРАДАН							
ПРЕТПЛАТНИК							
ВЛАСНИК (СКР.)			РЕКА У ФРАНЦУСКОЈ СТОГ, ПЛАСТ				
АМАТЕР. ОДБОЈ- КАШКИ КЛУБ (СКР.)				ГЛУМАЦ, РОЦЕР НАУКА О НАСЛЕЂУ			
СИМБОЛ ЗА АЗОТ		СТ.ТЕНИСЕР, АНДРЕ НАША ПЛАНИНА					
КОМАД СТЕНЕ						ОЗНАКА ЗА ОБИМ ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ	
КУХИЊСКИ ПРИБОР					ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ СПАЈАТИ НИТНАМА		
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	БОРИЛИШТЕ ПОЧЕТИ ПЕВАТИ						ПРЕВОЈ НА ВЕЛЕБИТУ
ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛ							
СИМБОЛ ЗА РАДИЈУМ			МИТ. ХЕРОЈ ИТАЛИЈЕ ВРСТА ЈАБУКЕ				
ОЗНАКА ЗА ОБИМ		БИЛО КАДА ЈУЖНО ВОЂЕ					
НАЈВЕЋИ ДРЖАВНИ НАМЕСНИК							
ИМЕ ПЕВАЧИЦЕ ЛЕНОКС				УЗВИК ВЕСЕЉА НАПАД, ЈУРИШ			ИМЕ ГЛУМИЦЕ ЦОКИЋ
МУШКО ИМЕ					ЕКСТРЕМИТЕТ ЕНИГМАТСКЕ НОВИНЕ		
ЦРКВЕНО ПРОКЛЕТСТВО							
ПРЕЦИЗАН						ОЗНАКА РЕОМИРА СИМБОЛ ЗА ЈОД	
ИМЕ НАУЧНИКА ЊУТНА					ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА		

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7
1							
2							
3							⊗
4							
5							
6							
7		⊗			⊗	⊗	
8							
9				⊗			
10					⊗		⊗
11		⊗					
12	⊗						
13			⊗				
14							

ВОДОРАВНО: 1. Словеначки филолог, Јернеј, 2. Блажа дисциплинска мера, 3. Невреме, 4. Спортски учитељ (мн.), 5. Учење о неједнакости народа, 6. Врста драмске импровизације, 7. Ознака за понд – Хемијски симбол за лантан – Ознака за литар, 8. Вршити утицај на некога, 9. Конац, влакно – Доживљај за време спавања, 10. Име америчке филмске глумице Сарандон – Међународна ознака за Луксембург, 11. Ознака за тону – Оно што је међусобно испреплетано, 12. Име америчке филмске глумице Грифит, 13. Хемијски симбол за бизмут – Кухињски прибор, 14. Део мушке одеће, машина.

УСПРАВНО: 1. Вештина усаглашавања више мелодија (лат.) – Боксерски клуб (скр.), 2. Писмена уредба (лат) – Стари град у Феникији – Тишина, спокој, 3. Порадовати се – Међународна ознака за Аустрију, 4. Део разломка у математици – Дрвено превозно средство на води, скела, 5. Женско име – Хемијски симбол за арсен – Усијана вулканска маса, 6. Планина у Ирану – Природна обдареност, 7. Хемијски симбол за радијум – Паста за обућу – Име певачице Тарнер.

АНАГРАМ

ОПИСА МЕГДАН...

...овај француски романисијер, приповедач и драмски писац (1850–1893).

РЕШЕЊА-СКАНИРАЊА: устанак, статика, пасиван, абонент, вл, алфа, оок, Мрп, н, Агеси, камен, о, аван, вч, арена, платина, ра, Итан, о, када, паратин, Енз, иј, Вања, уД, анатема, таџан, р, Исак, ја. УКРШТЕНЕ РЕЧИ: Копитар, оломена, невера, тренери, расизам, ателана, г, на, л, у, тичити, нит, сан, Крис, л, т, сплет, Мелани, би, аван, кривата. АНАГРАМ: Ги де Мопсан.

Да ли сте знали ...

– да је најдужи мост у Европи Ересундски мост између Данске и Шведске, који повезује путну и железничку мрежу Скандинавије са мрежама западне Европе? Комбиновани железнички и друмски мост, дугачак скоро осам километара иде од шведске обале до вештачког острва Пеберхолм у средини мореуза, а завршава тунелом Дрогден до данског острва Амагер.

– да је вијадукт Мијо (Француска) највиши мост на свету? Највиша тачка моста је на висини од 343 метра (више од Ајфелове куле), дугачак је око 2,5 километра и додирује дно долине Тарн на само девет места.

За овај мост, чија је изградња трајала три године, кажу да је савршен спој уметности, архитектуре и инжењеринга.

– да је мост Козвеј у Луизијани, САД, са дужином од 38 километара, најдужи непрекидни мост преко воде на свету?

Козвеј је заправо фиксна веза састављена од два паралелна моста преко језера Пончартрејн. Од 1969, када је отворен за саобраћај, био је на Гинисовој листи као најдужи мост на свету, а када је отворен мост у заливу Ђаоџоу у Кини, Гинисова књига рекорда је створила две категорије за мостове изнад воде: континуалне и укупне дужине. Козвеј је тада постао најдужи непрекидни мост преко воде, док је кинески мост најдужи мост укупно.

– да је мост у заливу Ђаоџоу, дуг 55 километара, након девет година изградње и 20 милијарди долара улагања, званично

пуштен у саобраћај 2018? Најдужи мост преко мора састоји се од три моста са кабловима, подводног тунела и четири вештачка острва и повезује три велика града на делти Бисерне реке: Хонг Конг, Макао и Џухај.

– да се Мост Дуге, познат и као Беипањинг мост, у Кини, налази на највишој висини на свету? Овај жичани мост, дужине 1.341 метар, има четири траке, а његова путна „палуба“, односно саобраћајни део налази се чак 565 метара изнад реке Беипан.

– да је Караван мост у Измиру, Турска, најстарији мост који се још увек користи било где у свету и једна од најстаријих грађевина било које

врсте које се још увек користе? Каравански мост је изграђен око 850. године пре нове ере изнад реке Мелес за коју се у антици говорило да је родно место Хомера. И река и мост представљени су у Хомеровом делу.

Лековите мисли

Психолози су утврдили да у напетим ситуацијама мушкарци пију, а жене једу. Баш незгодно, ем скупо, ем напето!

Уопште не прави грешке на послу. Ништа не ради.

Наше празнине су интелектуалне. Толико прича је отишло у празно.

Од вајарских дела у парковима, због вандала, остају недеља.

Цене су прешле све границе, али никако да им наплатимо таксу.

Ех, кад би нам подземне воде однеле „подземље“.

Душан Старчевић

Свој човек

Само себичан човек може мислити како је свој човек.

Ломим се да ли да уђем у кафану. А кад изађем, сломљен сам.

На морал гледамо са висине. Толико је пао.

Некад смо новац чували у сламарицама, а сада у банкама.

Камата је иста.

Знам шта хоћу да кажем, али афоризам је кратак за то.

Милен Миливојевић

Брана Николић

Притисак

Јануар је „најдубљи“ месец јер су новчаници тада најплићи!

Расту пензије, расту унци ал' расте и притисак!

Светска економска криза је још увек на сцени! Прија јој слава!

Вредан човек размишља и делује, а лењ само размишља!

Ко живи од данас до сутра, радује се појави сваког новог јутра!

Постао је пољопривредник. С ђаволом тикве сади!

Невен Шијаков

Разум

Где је много тога ван памети, човек се прво заборави.

Кад поштено размислим, још је много тога што не могу да смислим.

Праг социјалне издржљивости је претрпан, зато обзриво преко њега.

На границама разума гужве су све неподношљивије.

У трци за похлепом многи прескачу све границе.

Разне линије су пречице, али вијугама се даље стиже.

Слободан Дучић

Сам са собом

Неког задеси лоша клима, а неког људи.

Нисам дозволио да ме купе. Скупо ме то кошта.

Боримо се прса у прса. Сами са собом.

Бог је свакога ставио на листу чекања.

Телевизију не гледам, али је редовно плаћам.

Лупио сам истину. Глава ме још боли.

Радомир Станојековић